

Proletari din toate țările, uniți-vă!

Biblioteca Centrală
Regională
Hunedoara-Deva

„LUNNIK-4“

Veac nou

ORGAN AL CONSILIULUI GENERAL A. R. L. U. S.

ÎN ACEST
NUMĂR:

Milioanele
de cai=putere
ai Eniseiului

de Alexandra Vlad
(pag. 3)

Patinoarul
de lângă cer...

de Victor Sotirescu
(pag. 5)

Cum s=au
născut marile
invenții

de I. M. Ștefan
(pag. 6-7)

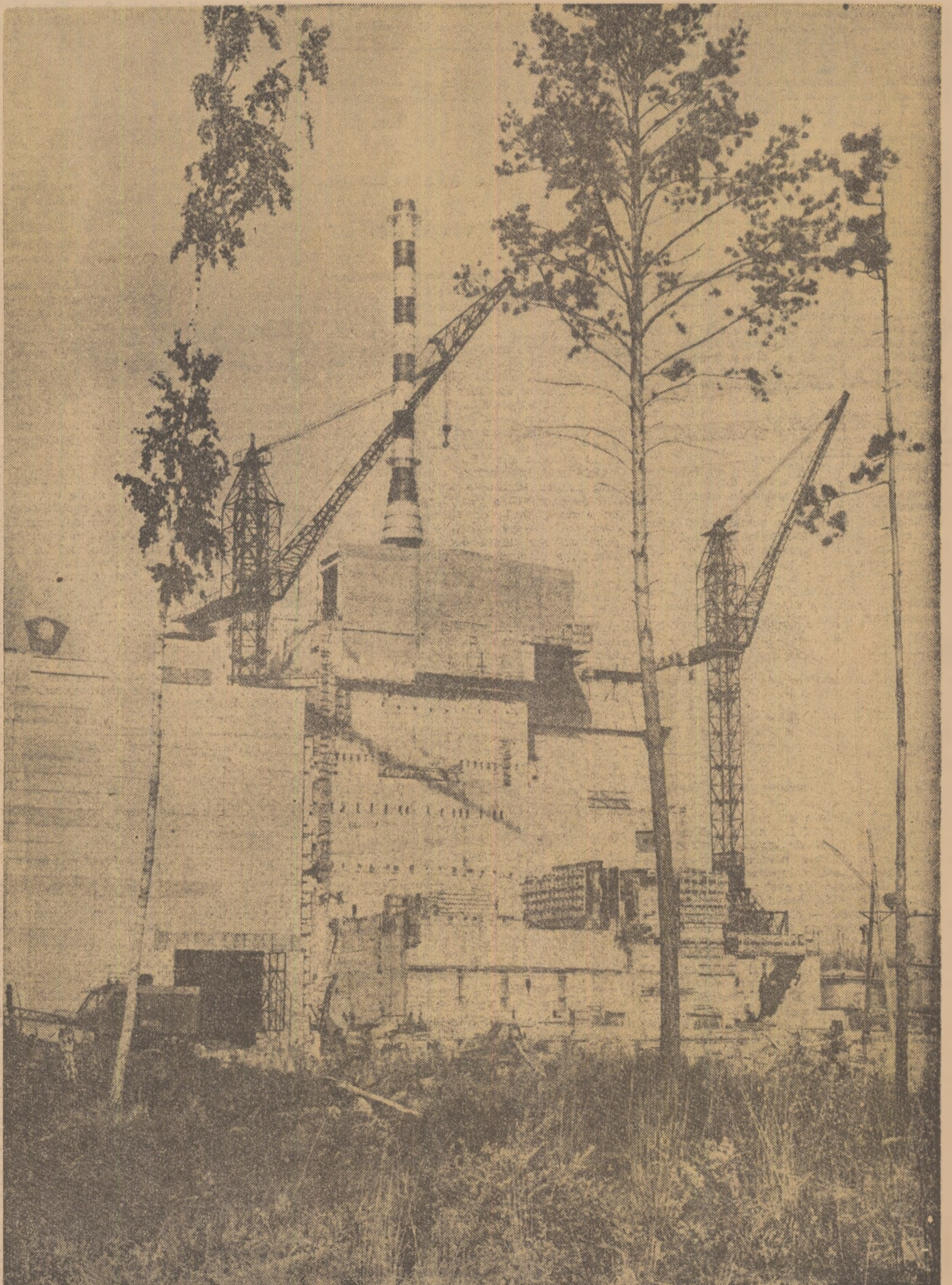
ANUL XIX

14

(942)

5 aprilie 1963

12 PAGINI, 1 LEU

Pe șantierul unei noi centrale atomo-electrice

La ora cînd revista noastră
intră sub tipar, spre Lună navi-
ghează o nouă rachetă cosmică
sovietică. După cele trei predece-
soare ale sale, „Lunnik-4“ este o
nouă treaptă a pregătirii zborului
unui om spre satelitul Pămîntului.

memento

învățămîntul pentru adulți

Marile schimbări care se prefigurează în caracterul muncii, în legătură cu im-petuosul progres tehnic al economiei sovietice, pun la ordinea zilei problema unei ridicări rapide a nivelului de cunoș-tințe al oamenilor muncii. Un interesant articol din „Komsomolskaia Pravda” s-a ocupat, în această ordine de idei, cu mul-tiplele aspecte ale învățămîntului pentru adulți.

În regiunea Sverdlovsk, am aflat cu a-cest prilej, campania de ridicare a nive-lului cultural și profesional al muncitorilor a început încă acum patru ani. Inițiativa a fost luată de comsomoliștii de la combinatul siderurgic din Nijni-Taghil și este răspîndită acum pe scară largă. Com-somoliștii au pus la punct un plan special de educare a tinerilor muncitori din uzi-nă. De altfel, pînă la sfîrșitul septenalului nu va mai exista în acest gigantic com-binat nici un muncitor care să nu fi termi-nat cel puțin școala de 8 ani. Pentru muncitorii din sectoarele principale a fost fi-xată o sarcină și mai importantă: să ter-mine școala medie sau o școală tehnică.

Alte uzine din regiune au urmat apoi exemplul metalurgiștilor de la Nijni-Ta-ghil. În trei ani au terminat cursurile șco-lii medii 29.000 de oameni ai muncii. Dar, după cum subliniază „Komsomolskaia Pravda”, forurile locale nu consideră in-destulătoare cele înfăptuite pînă acum. De aceea, în momentul de față se alcătuiește un plan general de învățămînt pentru muncitorii din regiunea Sverdlovsk.

Directorii de uzine, activiștii sindicali și șefii de ateliere sînt socoțiți răspunzători pentru învățămîntul muncitorilor.

O mare importanță este dată și școlilor prin corespondență. Din cauza specificului producției, un muncitor din patru nu poa-te frecventa cu regularitate cursurile, ori-cîte facilități i s-ar crea și chiar dacă s-au înființat școli pe secții. În alte locuri nu-mărul elevilor este atît de mare încît n-ar fi suficientă o școală. Pe cînd învățămîntul prin corespondență îngăduie tuturor să studieze, indiferent de condițiile parti-culare de la locul de muncă, de depărta-rea la care se află școala de domiciliile muncitorilor sau de uzina în care ei lu-crază.

Este încă o latură a grandiosului efort pe care-l depune industria sovietică spre a-și asigura toate condițiile pentru reali-zarea prevederilor programului de con-struire desfășurată a comunismului și, în același timp, încă o mărturie a neumăra-telor implicații pe care le are făurirea o-mului nou, omul societății comuniste.

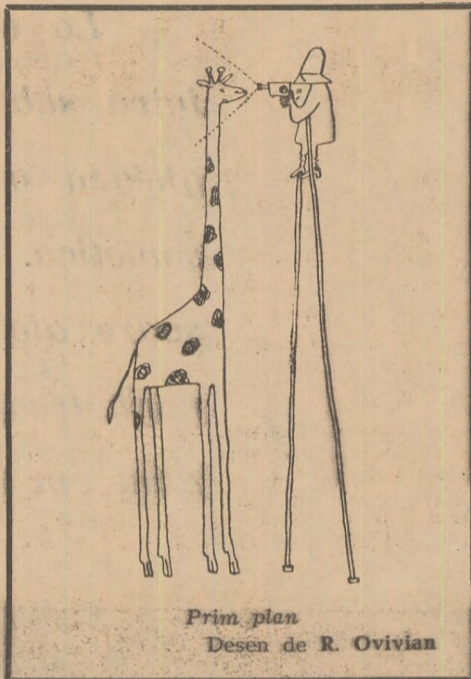
m. v.

...de la înălțime

Vlădimir Hrinin nu măsoară decît 1,80 m. înălțime. Decît? Da, e cel mai „scund” jucător din lotul de basket al U.R.S.S., care se pregătește pentru campionatele mondiale de la Rio de Janeiro. Coechipierii lui îl privesc „de sus”: Vladimir Ugrehelidze, de pildă, are 1,96 m. și — ceea ce e remarcabil — cîntărește numai 75 de kilograme. Aceasta îi permite o detentă extrem de eficace. Nu degeaba a fost su-pranumit „cito” (în limba gruzină = pa-săre). Și mai înalt e Iuri Korneev: 1,98 m. În același timp, Korneev e mult mai masiv (93 kg.), ceea ce îi conferă carura unui luptător. De altfel, Korneev practi-că și acest sport.

Dar basketaliștii sovietici nu se opresc în pragul celor doi metri. Ghenadi Vol-nov are 2,01 m. iar Viktor Zubkov — că-pitanul echipei — 2,03 m. La fel de înalt e și leningrădeanul Leonid Ivanov, care debutează în lotul național. Dar Ivanov abia a împlinit 19 ani și continuă să crească. Cît? Numai viitorul ne va spune. Poa-te că și-a propus să-i ajungă pe Alexandr Petrov și Anzor Lejava, alți doi compo-nenți ai lotului. Fiecare dintre ei are 2,09 m. Interesant e că gruzinul Lejava, deși cîntărește 113 kilograme, e foarte mobil și rapid.

Și pentru că vorbim de înălțime, să men-ționăm că cea a echipei naționale a U.R.S.S. e în continuă creștere. Talia me-die a jucătorilor sovietici a suferit următoarea evoluție: în 1952 — 1,83 m., în 1956 — 1,91 m., în 1960 — 1,94 m. iar acum — 1,95 m. Toate pronosticurile arată, însă, că la Rio de Janeiro lotul de basket al

U.R.S.S. se va dovedi — nu numai din acest punct de vedere — la mare înălțime.

s. f.

structura virusurilor

Virusurile — ultramicroscopice și temu-ții dușmani ai sănătății omului, animalelor și plantelor — au, ca toate ființele vii, o structură anatomică care variază în funcție de vîrstă și de condiții de trai. La Institutul „N. F. Gamaleia” din Moscova se fac în acest domeniu cercetări sistematice, care au dus la rezultate interesante. Pentru prima oară în U.R.S.S., inframi-crobiologul A. Bikovski a reușit să secționeze „trupul” infinitesimal al virusului în 10 și chiar 100 de fragmente.

Cele mai interesante studii s-au efec-tuat asupra virusului variolei. În lumea atît de mărunță a virușilor, cel al vario-lei e un „urias”, de zece ori mai mare decît cel care provoacă poliomielite și de două ori mai mare decît virusul gripei. Din clipa cînd se naște și pînă la „bătri-nețea” virusului varioleic nu trec decît ci-teva ore. În acest scurt răstimp el își schimbă înfățișarea.

În „copilărie”, el are un singur înveliș. Mai tîrziu, acesta se dublează, închizînd într-insul trei cavități izolate. În centrul său se află un nucleoid în formă de 8, compus din tubulețe extrem de fine și din nucleidoplasmă. Pe măsură ce înain-tează în vîrstă, tubulețele pot dispărea.

Cercetările de la Institutul „N. F. Ga-maleia” confirmă că virusurile au o pronunțată individualitate biologică, ceea ce contribuie la diagnosticarea și sistemati-zarea lor după criteriile morfologice.

i. b.

un material prețios

Oțelul, bronzul, betonul, mătasea, lina, cînepa și o serie de alte materiale nu mai puțin prețioase — în total 80 la număr — sînt înlocuite cu succes de un vîlstar recent al chimiei moderne, polipropilenul. Mai rezistent la uzură decît oțelul și mai ușor decît apa, nou material are și o însușire curioasă: cu cît foaia de poli-propilen e mai subțire, cu atît rezistența-i specifică e mai mare. O tonă de polipropilen înlocuiește 12 tone de oțel. În ce privește eficacitatea în exploatare, următo-rul exemplu e concludent: o turbină de oțel, acționată de un suvoi de apă ce con-ține 80 la sută nisip a rezistat 100 de ore, după care s-a defectat; o turbină din polipropilen a funcționat 600 de ore. Tras în țevi, polipropilenul rezistă la o presiune de 80 de atmosfere și la o temperatură de 120 de grade. Cablurile din acest material se rup extrem de greu și nu putrezesc iar piesele posedă foarte bune însușiri dielectrice. Însirarea calităților poli-propilenului și a domeniilor de aplicare ar

putea continua, căci el se face din ce în ce mai necesar în sectoare pe cît de nu-meroase pe atît de variate — începînd cu micile detalii necesare în industria ușoară și terminînd cu radiolocația.

Sinteza polipropilenului a fost realiza-tă în Uniunea Sovietică în 1959. Specia-liștii sovietici au realizat prețiosul mate-rial cu ajutorul unui utilaj de 10 ori mai ieftin și la un preț de cost cu 40 la sută mai mic decît al celui de fabricație italia-nă. Astăzi polipropilenul sovietic e cel mai ieftin, lucru de pe urma căruia economia națională a U.R.S.S. va profita din plin.

d. c.

literatura africană

Cititorii sovietici au îndrăgit și urmă-resc de multă vreme literatura africană, operele unor scriitori cu renume mondial ca prozatorul algerian Mohammed Dib, romancierul Mongo Beti și nuvelistul Fer-dinand Oyono din Camerun sau senegale-zii Semben Usman și Birago Diop, primul autor al unor caustice romane sociale, iar al doilea un neîntrecut povestitor.

După apariția romanului lui Mongo Beti „Misiune îndeplinită” editurile sovietice au publicat o nouă carte a scriitorului came-runez intitulată „Bietul Christ din Bom-ba”, pînă nu de mult interzisă în propria-i țară! Cartea este un adevărat act de acu-zare la adresa colonialismului căci, arată autorul, fiecare episod este strict autentic.

În această carte scriitorul se ocupă pe larg de situația femeilor africane sau, mai bine zis, de situația în care ele au fost aduse de „civilizatorii” europeni. Extrem de caracteristic apare cititorului proce-deul taberelor de izolare pentru tinerele dornice să se căsătorească religioasă. În aceste tabere, spre a obține binecuvîntarea, zeci și sute de tinere sînt nevoite să mun-cească luni de zile gratuit pentru biserică, măsură avantajoasă nu numai pentru mi-sionari, ci și pentru alte specimene de ex-ploatatori!

O altă carte de literatură africană, re-cent apărută și cunoscînd o largă răspîndire în Uniunea Sovietică, se numește „Bă-trînul negru și medalia”. Autorul, Ferdi-nand Oyono, scriitor de un subtil umor care camuflează indignarea și de o vastă cultură literară face un aspru rechizitoriu rapacității colonialiste. Care-i subiectul? Un negru bătrîn, ai cărui fii fuseseră uciși în război, e depozat de pămîntul lui pe care urmează să se construiască o Casă a Domnului. Pentru a-l „recompensa”, colo-niaștii îi conferă Medalia Prieteniei. Dar într-o zi, pătrunzînd din întimplare în cartierul albilor, poliștii îl iau la goană maltratîndu-l sălbatec...

Sînt numai două titluri din ultimele a-pariții din literatura Continentului negru la Moscova. Ne-am oprit asupra lor atît pentru că au fost foarte călduros primite de cititori, cît și pentru a semnala popu-laritatea mereu crescîndă a literaturii a-fricane în rîndul publicului sovietic.

a. b.

L. Dubinovski: Corneliu Baba (bronz)

reconstituire

după
50 000
de ani

Antropologul M. Gherasimov și-a cîștigat o bine meritată celebritate prin lucrările lui de reconstituire a figurilor unor personalități de mult dispărute. Profesorul Gherasimov a reconstituit astfel — după lungi și laborioase studii — trăsăturile cnejilor ruși Iaroslav Mudrii și Andrei

Prof. M. Gherasimov în atelierul său

Bogoliubski, ale faimosului cuceritor asia-tic Timur, ale amiralului Ușakov etc.

Un mare interes au stîrnit săpăturile fă-cute la mormîntul poetului tadjik Rudaki și lucrările de reconstituire a capului po-etului Schiller. La cererea Academiei de Științe din R.D.G. profesorul Gherasimov a executat două reconstituiri ale figurii lui Schiller, după craniul păstrat în cavoul de la Weimar. Datorită lucrărilor antro-pologului s-a rezolvat disputa dintre isto-ricii literari care nu se puteau pune de acord dacă în mormîntul respectiv fusese îngropat chiar poetul sau nu.

Munca profesorului Gherasimov este de real folos și organelor judiciare pe care le ajută în elucidarea multor cazuri grele.

În momentul de față M. Gherasimov lucrează la reconstituirea figurii unui stră-moș al omului care a trăit cu 50.000 de ani înaintea erei noastre. Scheletul ace-stui venerabil înaintaș a fost găsit cu pri-lejul săpăturilor făcute în satul Kostenka din regiunea Voronej.

Savantul folosește aceleași metode pe care le utilizează și la reconstituirea fi-gurilor unor oameni din zilele noastre. El a stabilit existența unei concordanțe a reliefului și formei craniului cu gradul de dezvoltare a țesuturilor moi. În munca lui, antropologul are în vedere particularită-țile morfologice ale indivizilor asupra că-roră se operează și nu cele rasiale. Ceea ce și explică succesele dobîndite în reconsti-tuirea figurilor a numeroase personalități, succese confirmate de multe experiențe de control.

m. g.

Milioanele de cai-putere ai Eniseiului

La 24 martie ora 12 și 35 de minute, ora locală, o explozie puternică a cutremurat împrejurimile Krasnoiarsk-ului. Deasupra Eniseiului încătușat de ghețuri și a gropii de fundație au zburat în aer, ca niște limbi uriașe, marginile batardoului amonte, ultima piedică în drumul fluviului spre noua albie.

Așa a început domesticirea legendarului Enisei. A doua zi asaltul a continuat și mai îndrăgostit. Soarele ridicase deasupra fluviului un imaginat steag roșu anunțând începutul celei de-a

doua etape a marii bătălii — zăgăzuirea. Invăluite în picla albastră a gazelor de evacuare, basculante uriașe porniseră la atac. A fost un atac impetuos, îndrăgostit, frenetic, de pe ambele maluri. La început Eniseiul a tresărit surprins, a început să clocotească, a izbit furios în stincile aruncate în apele lui. Apoi, încet-încet puternicul fluviu s-a retras, albia i s-a strimțat, Voința omului îl înfrinsese.

În limba evencă Enisei-Ioanesi înseamnă „Marele fluviu”. Și, într-adevăr, ca lungime Eniseiul este al cincilea fluviu din lume — după Missisipi, Amazon, Nil și Iantzițean. În același timp este cel mai „voinic” dintre fluviile sovietice, cu un potențial energetic de 20 de milioane de kilowați. (Angara rămâne mult în urma Eniseiului — cu 6 milioane de kilowați). În drumul lui spre ocean, uriașul fluviu adună apele a peste 500 de afluenți mari, cu o lungime totală de mai bine de 300.000 de kilometri. Eniseiul este astfel unul dintre cele mai mari fluvii navigabile ale Uniunii Sovietice. Apele lui transportă în fiecare an circa 200.000 tone de încărcătură.

Intr-o memorabilă zi din anul 1897 la Starii Skit, pe Enisei, a ancorat vasul „Sfântul Nicolae”. De pe vas au coborât V. I. Lenin și G. M. Krjijanovski. Plecau în exil la Șuşenskoe. Cine știe ce au visat ei atunci, față în față cu pădurile seculare ale Siberiei. Poate că în fața ochilor le-a apărut imaginea furtunoasei dezvoltări pe care ar fi putut să o capete acel ținut sălbatic, capabil de a fi transformat într-unul din cele mai mari centre industriale ale țării!

Oricum, astăzi la Starii Skit drumul Eniseiului este zăgăzuit de un baraj de beton cu o lungime de 1.060 de metri și o înălțime de 130 m. Acolo, în preajma locurilor unde Lenin a întrezărit poate viitorul Siberiei, începe acum adevărată opera de valorificare a unor uriașe resurse energetice. Barajul nu este un scop în sine, ci o parte componentă a unei vaste construcții. Această construcție este Hidrocentrala de la Krasnoiarsk. Va fi cea mai mare hidrocentrală din lume și cea dintâi dintr-o cascadă de hidrocentrale ce urmează a fi construite pe Enisei. Ea va avea o putere instalată de 6 milioane de kilowați. Gigantul de pe Enisei va fi de aproape 100 de ori mai puternic decât hidrocentrala de pe Volhov, prima uzină electrică construită de puterea sovietică. În anii care au trecut de la ridicarea hidrocentralei de pe Volhov (putere instalată — 64.000 kW), constructorii sovietici au acumulat o vastă experiență care le-a îngăduit să înalțe, rind pe rind, uriașe uzine electrice cum sînt cele de pe Volga și Kama, de la Kahovka și Kremenciug, de pe fluviile siberiene Angara, Irtiș, Obi.

Cele 12 agregate ale centralei hidroelectrice de la Krasnoiarsk, dintre care 10 de bază și două de rezervă, experimentale, vor pro-

duce anual 20 miliarde de kilowați/oră. Două mari uzine lenin-grădene, uzina metalurgică „Congresul al XXII-lea al P.C.U.S.” și „Elektrosila”, au și început fabricarea turbinelor pentru hidrocentrala de la Krasnoiarsk. Aceste gigantice mașini vor avea o putere de 500.000 kW fiecare. Intrucit privește sala mașinilor, ea va fi neobișnuită. Se va afla la 75 de metri sub nivelul barajului și va avea o suprafață impresionantă: 12.000 de metri pătrați. Proiectul prevede ca la construcția sălii mașinilor să fie utilizați stâlpi de beton armat prefabricat și arbaletrieri în prealabil tensionați. Acoperișul și pereții vor fi executați din panouri de aluminiu. Pentru ferestre vor fi folosite blocuri de sticlă.

La fel de neobișnuită va fi și o altă construcție a gigantului. Pentru prima oară în lume proiectanții și constructorii au renunțat la obișnuitele ecluze. Navele fluviiale care circulă pe Enisei vor executa o „săritură” de 100 de metri peste bariera barajului. În loc de ecluze va fi construit pentru trecerea navelor un original elevator inclinat. „Căruciorul” autopropulsat al elevatorului se va compune dintr-o grindă metalică inclinată pe care va fi instalată o cameră-bazin uriașă. În această cameră vor putea intra marile cargoboturi care circulă pe fluviu. Când nava va intra în cameră, „căruciorul” va începe să sune pe niște sine metalice spre creasta barajului, după care va începe coborîrea în apă. Când nivelul apei din camera-bazin va ajunge la nivelul apei lacului de acumulare, nava va ieși din „cărucior”. Întreg ciclul de lucru al elevatorului va dura numai 90 de minute. Pentru a ne da seama de mărimea acestei construcții e de ajuns să știm că greutatea camerei-bazin va fi de 7.000 de tone.

Hidrocentrala de la Krasnoiarsk va fi o întreprindere modernă complet automatizată și telecomandată. Energia electrică produsă va fi trimisă la consumatori, prin intermediul unor substații de ridicare a tensiunii la 220 și 500 de mii de volți.

Cine vor fi consumatorii? S-ar părea că însăși natura s-a îngrijit să făurească pe Enisei un uriaș nod hidraulic, capabil să

producă energie electrică ieftină și să trimită roditoare vâi Minusinsk și stepelor aride ale Hakației apa dătătoare de viață. Și tot acolo, pe țărmurile Eniseiului, se înșiră 10 orașe mari. Bazinul

construirea de centre industriale în Siberia răsăriteană și apuseană. În ținutul Krasnoiarsk se înalță marje complexe de industrie chimică, forestieră, celuloză și celofibră. Toate acestea vor fi

centrale, care vor forma alături de cea de la Krasnoiarsk marea cascadă de pe Enisei, să amintim în treacăt măcar de cea de a doua treaptă a cascadei — de hidrocentrala Saiansk. Aceasta va avea numai 8 agregate dar puterea lor va fi mai mare decât a agregatelor de la Krasnoiarsk. Ea va produce 23 de miliarde kW/h pe an. Marea însemnată economică a hidrocentralei Saiansk rezultă din împrejurarea că ea va grăbi dezvoltarea forțelor de producție a vastei regiuni industriale Abakan-Minusinsk.

Volhovul, Dneprogheșul, hidrocentralele de pe Volga, Angara, Enisei... Este o înșiruire elocventă prin ea însăși și ne mai necesită alte comentarii. Dacă Volhovstroilul a însemnat primii pași în electrificarea U.R.S.S., despre hidrocentrala de la Krasnoiarsk și cele care îi vor urma în viitorul apropiat se poate spune de pe acum că sînt o garanție sigură a realizării cu succes atât a planului septenal cât și a planului de perspectivă în acest domeniu. Deși cifrele acestor planuri sînt grandioase — o producție de energie electrică de 900—1.000 miliarde kW/h în 1970 și 2.700—3.000 miliarde kW/h în 1980 — ele sînt realizabile. Experiența de pînă acum a Uniunii Sovietice este un temelie serios pentru alcătuirea de planuri atât de îndrăznețe.

Marea izbîndă a cuceritorilor Eniseiului a stîrnit un larg ecou în lumea întreagă. Eroii de la Krasnoiarsk au primit și continuă să primească nenumărate telegrame de felicitare. Chiar numai lista semnatarilor ar atinge dimensiuni impresionante. Scriitorul canadian Dyson Carter a exprimat o dorință unanimă a oamenilor cinstiți din întreaga lume cînd a telegrafiat: „Dorese din toată inima ca în ziua cînd hidrocentrala de la Krasnoiarsk va da pentru prima oară curent electric lumea să fie definitiv izbăvită de amenințarea războiului”.

Hidrocentrala de la Krasnoiarsk se adaugă la șirul realizărilor care confirmă o dată mai mult că energia sovietică este în multe privințe superioară celei americane. Se știe, de altfel, că o delegație de specialiști americani care a vizitat toamna trecută Uniunea Sovietică a trebuit să recunoască într-un document oficial marile succese dobîndite de U.R.S.S. în dezvoltarea industriei energetice, în darea rapidă în exploatare a noilor capacități energetice, înaltul nivel al gîndirii ingineresti sovietice.

Alexandra Vlad

Pregătirea atacului hotărîtor pentru zăgăzuirea Eniseiului.

marele fluviu este extrem de bogat în zăcămintele utile: aproape toate elementele din tabelul periodic al lui Mendeleev.

De aceea energia produsă de centralele hidroelectrice de pe Enisei va fi folosită, în primul rînd, pentru valorificarea bogățiilor naturale ale ținutului. În același timp planul septenal prevede investiții importante pentru

mari consumatoare de energie electrică.

„Putem afirma — a arătat A. Bocikin, directorul șantierului de la Krasnoiarsk — că economia ținutului Krasnoiarsk și a regiunilor economice învecinate vor consuma nu numai energia electrică produsă de hidrocentrala de la Krasnoiarsk, ci și de alte hidrocentrale de pe Enisei”.

În ce privește celelalte hidro-

puncte de reper

● În U.R.S.S. se extrag astăzi la fiecare 24 de ore circa 1.700.000 tone de cărbune. Sporește mai ales producția de cărbune pentru cocsificare, atât de necesar metalurgiei. Greutatea specifică a cărbunelui destinat cocsificării în extracția totală de cărbune este de 22,7 la sută, față de 19 la sută în 1958.

● Șapte sute de întreprinderi sovietice produc piese de schimb pentru automobile, tractoare și mașini agricole. În total ele fabrică piese cu 21.000 de denumiri.

● În ultimul timp în Ural, Kazahstan, Ucraina și regiunile centrale au început să producă 13 furnale noi. Ele vor prelucra anual circa 10 milioane de tone de fontă. Minerul necesar pentru a-

limentarea lor este extras din noile cariere și mine din Siberia, Kazahstan, Kri-voi-Rog.

● Anul acesta în colhozurile și sovhozurile de pe cuprinsul U.R.S.S. lucrează circa trei milioane de tractoriști, combineri și șoferi. Ei dispun de un parc de mai bine de 2,5 milioane de tractoare, combine cerealiere, autocamioane etc.

● Consiliul Expoziției realizărilor economice naționale a U.R.S.S. a acordat fabricii de ceasuri „S. M. Kirov” din Moscova diploma de gradul I pentru ceasurile brățară „Vimpel”.

● Zilele trecute a avut loc o ședință a Biroului Consiliului superior al economiei naționale a U.R.S.S. care a dez-

bătut o serie de probleme legate de dezvoltarea producției de materiale noi și de construcția și reconstrucția unor importante obiective industriale. Una din hotărîrile adoptate se referă la măsurile în vederea asigurării unei producții de fibre cord cu rezistență sporită.

● Două mari centre industriale din R.S.S. Armeană — Kirovakan și Leninakan — au fost unite printr-o conductă magistrală de gaze construită la 1.500—1.900 de metri deasupra nivelului mării.

● În satele din Ucraina și Belorusia se vor deschide pînă la sfîrșitul septenalului 3.000 de magazine cu autoservire.

● În Uniunea Sovietică se alocă anul acesta pentru dezvoltarea chimiei cu 36 la sută mai multe fonduri decît anul trecut. Pentru construcția de noi unități au fost repartizate aproape 1,7 miliarde de ruble. Pînă la sfîrșitul anului producția de mase plastice și rășini sintetice va spori cu 25 la sută, iar cea de polietilenă de 3,5 ori. Producția de îngrășăminte va crește și ea cu peste 7 milioane de tone.

● Subsolvul regiunii Volgograd ascunde bogate zăcămintele de sare gemă. Geologii sovietici au stabilit că stratul de sare din această regiune alcătuiește o cupolă uriașă. În clipa de față se construiește o mare întreprindere chimică pentru prelucrarea zăcămintelor recent descoperite.

deasupra prăpastiei

de general-maior V. DROZDOV

(Urmare din numărul trecut)

Toate trebuiau luate dar de la început. Și, în primul rând, trebuia să-și caute un adăpost. Prin intermediul unui vecin, Maxim făcu cunoștință cu Gusev — administratorul casei nr. 37 din strada Pușkin — și-și făcu rost de un apartament separat la mansardă, alcătuit din două camere cu bucătărie și cămară:

— De ce v-ați ales locuința asta? — l-a întrebat sincer nedumerit administratorul. Să vă fi luat un apartament de jos, mai mare și mai călduros, cu mobilă...

Nu știa însă că pentru Kudrea fusese hotărât faptul că „jos” nu se afla o a doua ieșire pe scara de serviciu.

Chiar din primele zile ale ocupației germane, Kievul a fost împințit de agenți secreți și de provocatori. Parcurile, piețele, restaurantele și bodegile erau permanent supravegheate. În oraș acționau Gestapoul, poliția și comandatura militară germană, la toate casele fuseseră numiți oameni de serviciu obligați să vegheze ca nici un străin să nu intre și să innopteze acolo. Circulația era îngăduită numai între 7 dimineața și 6 seara. În fiecare zi se făceau percheziții, erau scotocite podurile și pivnițele. Mai ales după aruncarea în aer a comandaturii.

La toate acestea mai trebuie să adăugăm și că Gestapoul se afla în posesia fotografiilor unor cekisti ucraineni: agenți lansați pe teritoriul sovietic fotografiaseră pe cei care ieșeau din clădirea N.K.V.D.-ului. Încît Gestapoul avea, probabil, și fotografia lui Kudrea. Deși își schimbase înfățișarea, la fiecare pas îl pîndea primejdia de a fi recunoscut.

Dar în fiecare dimineață Kudrea ieșea din casă și se îndrepta agale spre piață unde afla ultimele întimplări din oraș, iar de acolo se ducea la un chioșc de ziare (făcea colecție de toate ziarurile care apăreau la Kiev și cumpăra reviste și broșuri), în parcul Șevcenko, la Podol, în cartierele muncitorești și în restaurante.

Maxim căuta Trebuia să dea de adresele oamenilor devotați puterii sovietice care rămăseseră în oraș. Căci să nu uităm, o dată cu aruncarea în aer a „casei Ghinzburg” dispăruseră nu numai armele, banii și actele, ci și „cheile” cu ajutorul cărora ar fi putut să intre în legătură cu ceilalți ilegalisti: adresele și parolele.

Dar nu numai Maxim căuta. Zeci și sute de oameni sovietici, însuflețiți de ură față de dușmani, doreau să se întâlnească cu el. Și într-o zi, pe strada Proreznata, îl zări pe Alexei Elizarov, un cekist din Lvov. Se îmbrățișară fericiți.

— Ce bine că ne-am întâlnit — i se adresă Elizarov. Am oameni pentru tine, Ivan. Oameni grozavi.

Cine a văzut documentarul „Atomul ne ajută” îl cunoaște puțin pe Elizarov, care este unul din creatorii filmului. Elizarov este astăzi cineast dar atunci, în 1941, era un tânăr și capabil locotenent care duse la bun sfârșit câteva misiuni complicate. I se încredințase de pildă, sarcina de a arunca în aer podurile de peste Nipru. Elizarov a părăsit cel din urmă orașul. Micul lui detașament a fost apoi înconjurat și nimic în aer aruncat în lagărul de prizonieri de la Darnața. Acolo și-a amintit de artista Raisa Okipnaia de la Teatrul de Operă din Kiev. În timpul apărării orașului, artista îi ajutase pe cekisti să-și prindă pe diversioniștii care semnalizau noaptea pilotilor hitleriști. Elizarov izbuti să-i trimită un bilețel și chiar a doua zi o văzu lingă poarta lagărului. În aceeași seară Elizarov și doi tovarăși de-ai lui cekisti erau liberi.

Frumoasa blondă

Găsiră adăpost în casa unei prietene a Raisei, Evghenia Bremer, o blondă frumoasă de 37 de ani, de origine germană. Germanii știau asta și o socoteau de a lor. Dar cu toate înlesnirile pe care i le făceau ea rămăseseră un om devotaț din tot sufletul Puterii Sovietice.

Să ne închipuim o casă din Kiev în primele zile ale ocupației. Pretutindeni întineric — uzina electrică fusese aruncată în aer și numai casele în care locuiau ofițeri hitleriști primeau curent. Cum se lăsa seara, orașul se cufunda într-o tăcere de mormînt. Nu se mai auzeau decît pașii patrulelor. Deodată se auzea un strigăt, urmat de împușcături: vreun nefericit fusese, probabil, surprins pe stradă în orele cînd circulația era interzisă.

În camera Evgheniei Bremer, în jurul mesei stăteau de vorbă trei cekisti. Vorbeau în șoaptă, atenți la orice zgomot de pe scară. La un moment dat incremeniră: cineva se oprise în fața ușii și trăgea de clanță. În cameră intră un ofițer înalt, în uniforma trupelor de căi ferate.

— Intră, Georg — îl pofți în limba germană Evghenia. Oaspeții se schimbaseră la față.

— Nu vă temeți băieți — îi încurajă gazda. Nu știe o boabă rusește. Ia spune Georg: „Ich bin balda” (dobitoc).

Georg pronunță greu cuvîntul necunoscut.

— Vedeți, nu vă mint — li se adresă zîmbind Evghenia. Vedeți-vă de treburile voastre și purtați-vă cît mai firesc.

După care, așezîndu-se alături de hitlerist, începu să-i povestească, împovîzînd pe loc, că oaspeții erau un nepot de al ei și doi tovarăși de ai lui care lucrau pentru noua ordine. — Au venit să mă vadă... Dar parcă n-aveai de gînd să te întorci așa devreme? — îl întrebă ea. S-a întîmplat ceva?

— Partizanii au aruncat în aer o linie de cale ferată. Gazda făcu câteva glume pe tema asta dar Elizarov îi reproșă:

— Jenea, te joci cu focul.

— Ei, trebuie să fii mai curajos. Dacă te pierzi cu firea dai de bănuț și ești pierdut...

Așa era Evghenia Bremer, una din ilegalistele sovietice din grupul lui Kudrea. Împreună cu Raia Okipnaia a procurat haine și acte pentru 19 ofițeri sovietici, pe care i-a ajutat să plece din Kiev. Într-o zi, dînd dovadă de un uimitor singe rece, a trecut peste podul Darnața, pe lingă sentinelele care-l păzeau, un sac cu vreascuri în care ascunseseră un aparat de radio, zîmbind cochet soldaților germani și salutîndu-i în limba lor maternă. Seara, înconjurată de prieteni simandicoși din cercul ofițerilor hitleriști de la căile ferate, purta cu ei oăscuții spirituale, încercînd cu multă prudență să afle informații despre

transporturile militare, despre graficul trenurilor și despre încărcăturile și eșaloanele speciale. În felul acesta, activitatea celui mai mare nod de cale ferată din Ucraina se afla sub controlul ilegalistilor sovietici.

La fel de fermecătoare era și Raisa Okipnaia. O ucraineană frumoasă cu ochi negri și coadă groasă, petrecută în jurul capului, cu fața smeadă, aducînd cu o spaniolă. Se bucura de mult succes pe scena Teatrului de Operă din Kiev. Primea daruri, flori și era aplaudată. Mulți ofițeri și generali hitleriști căutau să-i intre în grații și, fără să se ferească, vorbeau față de dînsa de treburile lor. Un general ungar o ceru chiar în căsătorie. Și nimeni, inclusiv agenții strecurați în ascuns de Gestapo, nu bănuiau că desfășoară o activitate ilegală și că stăpînea la perfecție limba germană.

Studentul la medicină

Maxim intrase în legalitate. Ca să nu trezească bănuiele se inscrieseră la Institutul de medicină și în fiecare dimineață se ducea la cursuri cu cărțile sub braț.

— Fără să vreau am să ajung și doctor — îi spunea glumind Mariei Ilincina.

Treburile-i mergeau bine. Își plasase un om devotaț ca locțiitor de primar al unei primării raionale iar pe un altul la secția de transport a primăriei orașului. Un alt om de al lui începuse să lucreze la Gestapo. Încît în cazul plecării nemților ar fi putut trimite cu ei pînă la Berlin un agent de nădejde. Oamenii de ai lui lucrau și în atelierele căilor ferate, în gara Comisariatului general, unde distruseseră treizeci de automobile ale funcționarilor și ofițerilor hitleriști.

Raia Okipnaia cîștigă încrederea colonelului Griebb, șeful poliției din sudul Rusiei. Împreună cu Jenea Bremer aveau legături și la statul major al comandamentului ungar și se împrietiniseră cu maiorul Stunde, șeful poliției ucrainene din Kiev. Camerista lui von Wohlhausen, locțiitorul Comisarului general al regiunii Kiev, era și ea ilegalistă sovietică și furniza informații foarte prețioase.

La ordinul lui Maxim, abilul cekist Mitea Sobolev, un prieten și un ajutor de nădejde al lui Kudrea — în munca ilegală de partid din Kiev era cunoscut sub numele de Semionov — plecă în recunoaștere la Rovno, reședința lui Erich Koch, călăul poporului ucrainean. Din păcate, însă, orașul era împințit de poliție și jandarmerie și un nou venit nu putea rămîne mult timp fără a da de bănuț. Încît Sobolev trebuia să se întoarcă la Kiev; pe drum se abătă pe la partizani și le dădu arme și bani. Călătorea cu o mașină militară italiană ai cărei pasageri nu erau controlați. Sobolev făcuse rost de mașină printr-un om de-al lui care lucra la o unitate militară italiană.

Dar cel mai important era că oamenii lui Maxim izbutiseră să intre în legătură cu tovarășii din munca ilegală de partid. Faptul acesta a permis crearea în Kiev și în împrejurimile orașului a șapte grupuri diversioniste. Prin intermediul unui om devotaț, pe nume Ciornii, care lucra la poliția orașului, toți oamenii fuseseră înzestrați cu arme.

Într-o zi, trecînd pe la o cunoștință a lui, o ucraineană bătrînă, Maxim o găsi cu lacrimi în ochi.

— Ce s-a întîmplat?

— Plîng de bucurie — îi răspunse bătrîna. E prima oară cînd plîng de bucurie în iadul ăsta. Ia uite, Ivan Danilovič — îi arătă bătrîna, întinzîndu-i o foaie de hirtie subțire. Era un manifest al Partidului Comunist adresat populației ucrainene.

— Parcă aș fi primit o veste de la fiul meu — spuse femeia, ștergîndu-și lacrimile.

Kudrea hotărî să multiplice și să răspîndească manifestul. Și, într-adevăr, o făcu și, deși misiunea lui nu prevedea și asta, începu să se ocupe și de manifeste. Era o muncă la fel de primejdioasă ca și cealaltă. Mai întîi trebuia adunat materialul. Dar pentru asta trebuia organizată ascultarea sistematică a postului de radio Moscova, lucru pedepsit cu moartea. Și totuși, în fiecare zi, imediat după ce pleca Georg, ofițerul de căi ferate german, Jenea Bremer deschidea aparatul de radio, asculta Moscova, transcria buletinul de știri și îl dădea lui Kudrea. Maxim scria textul manifestului, iar Jenea îl bătea la mașină într-un „tiraj” de 300 de exemplare.

Era o activitate extrem de primejdioasă. Tăcînitul mașinii de scris putea atrage luarea aminte a vecinilor și în consecință se risca un denunț la Gestapo. De aceea mutau

mașina dintr-o casă în alta. Prin intermediul oamenilor de legătură și al ilegalistilor, Kudrea răspîndea manifestele în Kiev și în satele apropiate.

Dar Maxim avea parte și de necazuri serioase. Mai întîi îi murise om de legătură în cursul unui bombardament. În al doilea rînd începuse să fie urmărit. Era din ce în ce mai primejdios pentru el să circule pe străzile Kievului.

Într-o zi, urmărind un provocator, Maria Ilincina intră în curtea unei clădiri cenușii cu mai multe etaje de pe strada Kuznecinaia. Acolo locuia o cunoștință a ei, nemțoaica Sauer.

Müller alias...

Chiar atunci, în fața casei oprise o mașină militară din care coborîră doi ofițeri gestapoviști și un bătrîn frumos, înalt și cu părul cărunț, îmbrăcat în manta de soldat german. După felul cum se comportară ofițerii, lăsîndu-l să treacă înainte și după liniștea care se lăsa imediat în curte, Maria Ilincina își dădu seama că trebuia să fi fost vorba de un înalt funcționar hitlerist.

Pe atunci n-avea încă cum să știe că întîmplarea o adusese chiar într-unul din centrele serviciului de spio-

Desen de A. Babanovski și G. Novojilov

naj german din Ucraina, care lucra în strînsă legătură cu statele majore secrete „Vally” și „Orion” și că bătrînul cu manta de soldat era conducătorul centrului, maiorul Müller, alias Meier, alias Anton Ivanovič Milcevski, spion german notoriu care trăise mult timp în Uniunea Sovietică.

„Abwehrul” — serviciul de spionaj al armatei germane — era un adversar extrem de experimentat, perfid și prudent. „Abwehrul” își trimitea agenții în țări străine și numai după mulți ani, cînd situația spionilor devenea destul de sigură și consolidată și nimănui nu-i mai putea trece prin minte să-l bănuiască, le da dispoziția să treacă la acțiune. Așa încît atunci cînd germanii au ocupat teritoriul sovietic ne-am ciocnit, firește, de multe surprize. Oameni care păreau că nu pot avea nimic comun cu dușmanul se dovedeau a face parte din rîndurile lui. E ade-vărat că n-au fost mulți dar în schimb au fost foarte primejdioși.

(Va urma)

De la Alma-Ata pînă la București soarele face cam patru ore și jumătate. Asta-i diferența de timp dintre Capitala noastră și marele oraș din depărtatul Kazahstan. Ca să ajungem acolo am străbătut aproape 9.000 de kilometri. Trei zile lungi de iarnă cu trenul pînă la Moscova, prin pădurile nesfîrșite ale Rusiei centrale. Spre nord, mereu spre nord. De acolo, un „IL-18” ne-a purtat spre miază-zi. Am lăsat în urmă panglicile argintii ale Niprului și Volgăi. Am văzut în dreapta oglinda strălucitoare a imensului lac al Caspiceii. Zburam la 8.000 metri altitudine peste nisipurile pusturilor Tau-kum și Sari-Ișik. Iar cînd acul mare al ceasului s-a învîrțit pentru a cincea oară pe cadran, am auzit, în sfîrșit, obișnuitele comenzi dinainte de aterizare:

— Cetățeni pasageri, nu fumați! Prindeți-vă cu centurile de siguranță! Incepem să coborîm!

Patinoarul de lîngă cer...

Avionul atacă frontal plafonul de nori. Cîteva clipe ne aflăm în ceață. Pasărea de oțel trepidează, face un ocol larg și prin geamul ușor aburit se deschide panorama unei văi însoțite. Aterizăm la Alma-Ata...

Iată-ne deci în capitala uneia din cele mai mari republici unionale. Kazahstanul are o suprafață de peste 2.700.000 kilometri pătrați; e mai mare decît Franța, Anglia și cele două Germanii luate la un loc. Lungimea totală a hotarelor sale măsoară aproape o jumătate de meridian: ceva mai puțin de 20.000 de kilometri. Spre răsărit se întinde, nesfîrșit, Altaiul; la sud alte republici unionale sovietice și China continentală; spre nord, steпа kazahă se mărginește cu taigaua siberiană iar la răsărit îi scaldă nisipurile albicioase Marea Caspică și Aralul.

Alma-Ata se află în sudul republicii, la poalele masivului Ala-Tau. Chiar de la coborîrea din avion simțim suflarea proaspătă și parfumată a muntelui. E cald și copacii au început să-și desfășoare mugurii. De la Moscova am plecat pe un ger de minus 20 de grade și am aterizat la plus 10. La Alma-Ata primăvara începe în... ianuarie.

Pînă la plecarea spre patinoar avem

tre, apar 6 ziare și mai multe reviste în limbile kazahă și rusă. Un autocar elegant ne oprește în fața clădirilor monumentale ale orașului: Conservatorul de stat, în stil oriental, cu decorații și stucaturi măiestrite, Academia în linii zvelte moderne, Teatrul de stat cu o fațadă impresionantă de statui și coloane.

Împrejurimile sînt minunate. La sud, lacul Isik despre care circulă o legendă

Însemnări de călătorie

asemănătoare cu aceea a Baikalului. Cei care vor să se mai întoarcă aici sînt poftiți să arunce în apă o copeică. Și, într-adevăr, pe fundul lacului odihnesc multe copeici! Munții se află la doi pași. Crestele lor sure se pierd departe, dincolo de nori. Cele mai înalte piscuri: Talgar-5017 metri și Komsomol-4376 m. Bogăția de creste și verticale de stîncă au făcut din alpinism un sport foarte popular la Alma-Ata.

Vizita prin oraș și împrejurimi s-a terminat. Pornim spre patinoar. De la

ratura constantă, aerul tare, lipsa de curenți au făcut din această depresiune un loc ideal pentru întemeierea unei mari stațiuni de sporturi de iarnă. Patinoarul amenajat acum cîțiva ani a întrecut curînd în faimă multe piste de altitudine celebre de la Davos, Squaw Valley, Cortina d'Ampezzo și altele. Și Medeo și-a cucerit celebritatea de gazdă a marilor recorduri.

Am concurat pe temperatură de plus 10 grade, pe o gheață tare ca sticla. Miracol? Nicidcum! Explicația ne-au dat-o meșterii de acolo. Tot secretul patinoarului la altitudine îl constituie apa captată din izvoare adînci. Lipsită total de impurități, ea are aproape proprietățile apei distilate. Gheața este realmente o oglindă care refractă razele soarelui și căldura.

De jur împrejur s-au ridicat clădiri cu multe etaje, hoteluri elegante cu toț confortul. Oaspeții sînt așteptați de camere primitoare și călduroase. Duminicile și în zilele de sărbători urcă în munți 20-30.000 de oameni. Ceva mai sus este o excelentă pistă de schi și o frumusețea, nenumărate locuri de odihnă. Tineretul din Alma-Ata, și nu numai tineretul, iubește mult aceste locuri.

Dar să revenim la cîteva amănunte

originală
dezbatere
despre
rolul
intelectualității

Ziarul „Komsomolskaia Pravda” a publicat recent sub titlul „Creează irumosul pe pămînt” un reportaj care, ca scriitor și reporter, dar și ca activist obștească pe sfîrșimul muncii culturale, mi-a trezit un interes deosebit. Am făcut și eu numeroase călătorii la țară, am văzut zeci de sate, odinioară grozav de inapolate, chemate însă în zilele noastre la o bogată și tinără și viguroasă viață spirituală. Tocmai de aceea lucrurile relatate de reporterii ziarului „Komsomolskaia Pravda”, văzute de ei în finutul Krasnodar, și anume în stanița Platirovskaja, au trezit interesul reporterului din mine. Călătoria acolo nemijlocită a fost suplinită la mine de lectura cunoscutului ziar moscovit.

Ce este Platirovskaja? Un sat odinioară cu totul modest și necunoscut, cu o singură școală și cu un singur intelectual: învățătorul. Asta era înainte de Revoluție. Acum poștășul duce în casele colhoznicilor 1500 reviste și 4000 ziare. Azi sînt în sat zece școli, între care o școală cu unsprezece clase, o școală de mecanizatori agricoli, o școală tehnică generală, apoi patru cluburi, cinematografe, o galerie de artă plastică, bibliotecă, o casă de odihnă, un centru policlinic medical, librărie, magazine etc. Printre locuitorii salului se numără peste trei sute de intelectuali, majoritatea cu studii superioare și cu titluri care atestă înalta lor pregătire și specializare.

De curînd, în stanița aceasta a avut loc o consfătuire de un fel cu totul neobișnuit, remarcabil. Cei trei sute de intelectuali s-au adunat ca să discute despre locul intelectualului în satul colhoznic, despre menirea sa, despre rolul său în afirmarea noului și în dezvoltarea rapidă și multilaterală a satului, în îmbogățirea vieții lui spirituale și în opera de educare a tineretului generației.

Ne face o deosebită plăcere să cităm din cuvîntările participanților la consfătuire, ele reflectînd cu prisosință și mare acuitate pasărea arzătoare a noii intelectualități pentru făurirea conștiinței comuniste, pentru descoperirea și afirmarea măștilor noi viite în conștiința omului sovietic. Mulți dintre intelectualii colhozului au relevat importanța hotărîtoare pe care o are desăvîrșirea studiului chiar pentru cei ce se consideră specialiști. Ținerea la pas cu utimele cuceriri științifice, aplicarea cuceririlor de cuceriri noi și metode într-un domeniu sau altul, iată, remarcată de ei înșiși, datoria intelectualilor de tip nou, comunist. Diploma obținută la absolvirea institutului, obligă la o învățătură continuă, dar fiind avîntului neîncetat al științei.

Învățătorul A. Budilski a relevat în rîndul său un alt aspect al problemei: „După mine — a spus el — un adevărat intelectual este cel care atrage și pe alții la cultură, care crește un nou intelectual”. S-ar fi putut crede că asta e numai sarcina cadrelor didactice dar adevărul este că oricine, un agronom, un medic, un inginer, toți pot și trebuie să îndeplinească această menire plină de generozitate, această poruncă a noii etici comuniste.

Adunarea obștească în care s-au discutat aceste lucruri a hotărît în unanimitate să consențene într-un angajament deschis și lapidar și această menire a intelectualității noi. O transcriem în întregime, pentru irumuseea ei morală, pentru ideea nobilă ce o cuprinde: „Fiecare intelectual din stanița trebuie să crească alături de sine, așa cum crește grădinarul un pomîșor, un nou intelectual, să-și împărtășească cu dărnicie tovarășilor cunoștințele sale. Intelectualului sovietic îi este străin egotismul. Tot ce poartă el în inimă trebuie să fie dăruit poporului”.

Și iată intervenind în dezbateri și un pensionar: D. M. Plotnikov. El a spus: „Cîndva, sosirea unui nou învățător în sat avea semnificația unui eveniment pe drept cuvînt memorabil. Toată stanița se aduna să-l vadă pe noul învățător. Azi, prezența masivă a intelectualilor la sate e un fenomen firesc, ca și faptul că odraslele noastre primesc învățătură fără plată. Un intelectual de la sate trebuie să fie un om de acțiune. Un luptător pe tărîm ideologic care ajută partidului să înmulțească rîndurile constructorilor comunismului și duce o luptă neîmpăcată împotriva a ceea ce nu trebuie în nici un caz să luăm cu noi în ziua de mîine...”

Apoi între alte idei directoare precizate în cursul originalei dezbateri s-a ajuns la înscrisura acestuia în programul intelectualității sătești din satul Platirovskaja: „Intelectualii salului nu trebuie să fie spectatori și observatori, ci animatori ai vieții lui culturale. Ei sînt datori să atragă la o bogată activitate culturală și artistică pe toți locuitorii de la sate”.

Un lucru ce trebuie a fi subliniat cu precădere, pornind chiar și numai de la faptele relatate mai sus, e acela că în astiel de consfătuiri și dezbateri se vădesc coordonatele muncii noi intelectuale, se constată cum se ivesc și se dezvoltă premisele care vor duce la ștergerea deosebirilor dintre oraș și sat, dintre munca fizică și cea intelectuală. Dezbaterea despre care am relatat mai sus este un singur exemplu cu privire la importante probleme etice care frîmîntă intelectualitatea sovietică în legătură cu îndeplinirea rolului ei, în legătură cu larga mișcare de masă desăvîrșită pentru culturalizarea poporului și pentru îmbogățirea calitativă a vieții culturale din satele sovietice.

Merită a fi remarcate, nu ca niște inițiative sporadice și răzlețe, ci ca o realitate de proporții crescînde, dorința intelectualității sovietice și voința ei tenace de a contribui cu însuflețirea-i caracteristică la îndeplinirea mărețelor sarcini ce-i revin în lupta pentru făurirea omului nou, al epocii comuniste.

Tocmai în acest sens remarcăm faptele relatate de „Komsomolskaia Pravda”, pline de un înalt și vibrant umanism, ele însele fiind — după cum se vede — o expresie directă a unei noi conștiințe, a unei noi tipologie umane.

Victor Sotirescu

Petru Vintilă

Patinoarul de la Medeo

cîteva ceasuri bune. De ajuns ca să dăm o raită prin oraș, să-l cunoaștem fie și în treacăt. Prin intermediul unui ghid foarte bine documentat și amabil aflăm amănunte interesante despre capitala Kazahstanului.

Alma-Ata a fost întemeiată în 1854 pe locul unei mici așezări kazahe, Almati. I s-a spus Vernii. Mulți ani localitatea nu s-a deosebit de fel de micile orașe de provincie uitate la cine știe ce margine a împărăției. Era o așezare de negustori de cămile și de conducători de caravane, de briganzi și de ofițeri căzuți în dizgrație.

Revoluția din Octombrie a trezit orașul la o viață nouă. În 1921 Vernii avea o populație triplă față de 1913. Atunci i s-a schimbat și numele — în Alma-Ata, care în traducere înseamnă „locul grădinilor”. Denumirea corespunde întru totul realității. Orașul este pur și simplu inundat de verdeață și considerat, pe drept cuvînt, unul dintre cele mai frumoase din Uniunea Sovietică. Sînt cîte 50 de metri pătrați de spațiu verde pe cap de locuitor. Și Alma-Ata are o populație de 500.000 de oameni. Faceți socoteala.

Capitala R.S.S. Kazahă are numeroase instituții de artă și cultură. La Alma-Ata își desfășoară activitatea Academia de științe a Kazahstanului, 11 institute de învățămînt superior, 3 tea-

900 metri altitudine, la cît se află orașul, vom urca la 1.800.

Ah, extraordinara gheață de la Medeo! Cîte n-am auzit despre ea! Și noaptea o visam. Patria alunecării neștingherite și a marilor recorduri. Aici — se spune — patinatorul devine pasăre. Zboară pe luciul de cristal.

Diferența de 900 metri în înălțime a fost orizontalizată de-a lungul a 10 kilometri de șosea netedă ca în palmă. Cum a fost spart drumul? Ciocanele pneumatice și cele mai puternice aparate de forat s-au dovedit neputincioase în rocile vulcanice dure. Au trebuit să fie folosite pe scară largă dinamita și trolitul. Ecoul exploziilor s-a pierdut departe printre văi și munți. Asfaltul și bornele albe de pe marginea autostrăzii au înaintat metru cu metru. Urcăm în spirală. La 1.400 de metri un prim loc de popas. O mică dar cochetă bază turistică. Sus pe creste sînt refugii pentru caz de întemperii, cînd ceața sau viscolul ori poate o avalanșă îi împiedică pe alpinisti să coboare și întunericul nopții îi surprinde pe poteci neumblate.

Dar noi eram nerăbdători să ajungem la patinoar. N-a trebuit să așteptăm, într-adevăr, mai mult de douăzeci de minute și am descins într-o minunată vale a soarelui. Medeo este o depresiune aflată între munți. Tempe-

tehnice. Prin ce se caracterizează patinoarul de altitudine? Care-i secretul performanțelor înalte obținute pe el? Înainte de toate coeficientul de alunecare cu totul excepțional al gheții. Personal apreciez că el îți... face cadou cam două secunde în cursa de 500 metri și trei-patru pe 1.500 metri (sînt singurele distanțe pe care le-am alergat). Apoi, aerul rarefiat opune o rezistență mai mică alergătorului. Dar pentru a ajunge la performanțe maxime e nevoie de cel puțin 14 zile de acomodare față de lipsa de oxigen. Altfel te sufoci, mușchii se blochează și se umflă. La primul antrenament făcut în atmosfera de la Medeo n-am mai putut respira după cîteva sute de metri. Și am căzut...

În analiza recordurilor stabilite la Alma-Ata nu trebuie, însă, cumva omisă înalta măiestrie și tehnică a sportivilor sovietici, care obțin dealfel rezultate excelente și în condiții de șes. Așa încît...

...Ultima zi la Medeo. Ne luăm rămas bun de la ospitalierile noastre gazde. Scurtă revedere cu orașul. Aeroportul. Avionul „IL-18”. Cuvinte de rămas bun și fluturări de batiste. Apoi ușile se închid ermetic și pornim. Cîteva minute mai tîrziu „patinoarul de lîngă cer” rămîne undeva jos în zare...

Explorînd procesul de creație al omului de știință

Cum s-au născut marile inventii

In ce constă secretul marilor invenții și descoperiri care au revoluționat tehnica și știința? Cum s-a ajuns la ele și pe ce se bazează forța lor transformatoare? Care e rolul și soarta inventatorului în orînduirile bazate pe exploatare și în socialism?

Iată întrebările pe care și le-a pus omul de știință sovietic Vladimir Ivanovici Orlov, candidat în științe tehnice, și cărora a încercat să le răspundă prin scrierile sale. In 1946 el a publicat cartea „Secretul inventatorului”. Acum el a amplificat-o considerabil, pe baza unui material de fapte cu mult mai vast și a unei tratări cu totul originale, în care mărturia documentară stă alături de eseu, povestirea — alături de pamflet, anecdota — alături de piesa de teatru, aproape fiecare capitol fiind scris în altă manieră. Noua versiune a cărții, intitulată „Tratat despre inspirația care generează marile invenții”, este o relatare distractivă dar plină de învățăminte, despre logica, psihologia și sociologia invenției, despre căile pe care se ajunge la invenții.

„Tratatul”, în curs de editare în U.R.S.S., a stîrnit un mare interes, ceea ce a făcut ca o serie de reviste să publice unele fragmente încă înainte de apariția cărții. Spicium și noi câteva dintre aspectele înfățișate în această pasionantă lucrare, care aduce pe cititor în inima procesului de creație inventivă, în chiar laboratorul inventatorului.

Cum apar invențiile

Secole de-a rîndul oamenii au șlefuit lentile dar nu s-au gîndit că printr-o anumită dispunere a două lentile într-un tub se poate crea o lunetă; au minuit magneți și sirme fără să știe că grație acestora se poate obține electricitate; au folosit săruri de uraniu ca înalțuri de vase ceramice și nu și-au urchipeu că în aceste substanțe sălășăluiește cea mai gigantică dintre energii.

Aceste constatări te fac să te întrebi: Cînd apar invențiile? Cum și de ce se preface posibilitatea latentă în realitate? N-ar fi bine să „învățăm” să inventăm, așa cum se învață conducerea automobilului sau inotul?

Să încercăm să răspundem la aceste întrebări. Invențiile nu apar la întîmplare, ci atunci cînd s-a ivit o necesitate economică stringentă care cere realizarea lor. O „școală” sau un „curs” pentru inventatori nu există, dar în U.R.S.S. nenumărate instituții îi călăuzesc și îi stimulează: Comitetul pentru invenții și descoperiri de pe lîngă Consiliul de miniștri, Societatea unională a inventatorilor și raționalizatorilor, Biroul de invenții și, în mare măsură, înseși școlile tehnice de toate gradele — vasta rețea a învățămîntului de specialitate pe care chiar și presa din țările capitaliste a relevat-o nu fără o vădită invidie. Innoitorii tehnici alcătuiesc în U.R.S.S. o mare armată pașnică, mișcarea lor a luat un caracter de masă.

Misterul inspirației și...

secretele acestui mister

Se vorbește adesea despre *inspirația* inventatorilor care le dezvăluie ideile de bază ale viziunilor înnoitoare. Oare nu trebuie căutată numai aci cheia succesului? Evident, nu. Inspirația nu poate realiza nimic fără cunoștințe temeinice și nici fără multă, foarte multă perseverență, fără curajul de a lua de la început de o sută, de o mie de ori, experiențele neizbutite.

Unii inventatori sînt ispițiți să-și învâluie invenția în negură, prezentînd-o ca ceva supranatural. Dar lucrurile nu stau deloc așa. Un exemplu dintr-un alt domeniu, acela al artei, ne poate arăta în ce constă în mod real „febra” inspirației.

Ne referim la un film documentar, în care se arată cum lucra marele pictor francez Matisse. Mai întîi, zeci de probe și schițe, dibuiri lente și mișcătoare, menite să ducă la alegerea celei mai reușite formule. Și, în sfîrșit, a venit rîndul realizării variantei definitive — concluzia atîtor încercări. Matisse o picta cu precizie și inspirație, minuid fulgerător penelul, așezînd cu el culorile ca un dirijor care-și conduce orchestra.

Totul pare, în această ultimă fază, miraculos. Dar iată că filmul revine asupra fazei finale, prezentîndu-i desfășurarea prin tehnica încetinirii. Și atunci se vede că și mișcărilor acestea rapide cuprînd căutări, alegeri, îndoieli; toate există în gestul fulgerător, numai că finalizarea se realizează într-un ritm mai viu și rezultatul este mai aproape de perfecțiune.

Intr-un mod similar se întîmplă lucrurile și cu inventatorul. Și la acesta există o lungă perioadă de nesiguranță și încercări, care totodată este o perioadă de acumulare de date de observație. Imbogățirea continuă a experienței și conștiința scopului pe care inventatorul îl urmărește, îi deschid treptat ochii și urechile.

În sfîrșit — inspirația țîșnește ca o flacără puternică, descoperînd minții ceea ce aceasta urmărea de multă vreme.

Privită sub lupă, se vede că invenția nu este o minune!

— La comandă nu poți inventa! spun unii.

Nimic mai inexact. Marii inventatori au lucrat aproape întotdeauna la comandă. Să luăm un exemplu. Revoluția franceză a generat o mare nevoie de hîrtie. Apăreau ziare mai multe, cărți și broșuri mai multe dar capacitatea limitată a fabricilor de hîrtie îngredea procesul de culturalizare. Ei bine, la chemarea arzătoare a Revoluției Nicolas Louis Robert a devenit, din simplu corector, inventatorul faimoasei mașini de fabricare hîrtie, în care materia primă pătrunde la un capăt iar la capătul celălalt ieșea foaia de hîrtie care se întindea parcă într-o bandă infinită.

Robert a executat comanda Revoluției. Dar dacă el n-ar fi existat? Atunci s-ar fi găsit desigur un alt care să rezolve problema.

Astfel de exemple se pot da la nesfîrșit.

Și totuși — rolul inspirației nu trebuie nicicum subapreciat. Din amintirile învățaților reiese că ideile mari nu le-au venit la masa de lucru, ci în grădina, la cafea, în tren, la baie; după ce problemele frămîntate multă vreme și întoarse pe toate fețele au avut vremea să se sedimenteze, un moment de destindere a prilejuit sintetizarea lor într-o viziune nouă, deschizătoare de drumuri.

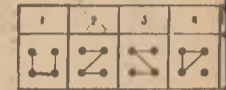
Marele fizician Helmholtz scria: „Sclipirile ferice ale gîndului pătrund în minte atît de încet încît nu-ți poți da seama dintr-odată de însemnătatea lor. Pot spune din experiență că ele nu se ivesc niciodată într-o minte obosită și nici la masa de lucru. Deseori se ivesc dimineața, la trezire. Cu multă ușurință se ivesc atunci cînd urci munții împăduriti într-o zi însorită”.

De aceea, dacă vrei să faci o invenție, nu-i bine să te gîndești mereu la ea. Există un moment de inspirație, cînd fantezia conține soluția căutată, un moment pe care trebuie să știi să-l așteți. Uneori, concentrarea excesivă asupra rezolvării unei probleme, mai ales într-un interval de timp scurt, poate să dăuneze soluționării ei, chiar cînd este vorba de o problemă simplă.

Psihologul I. A. Ponomariov a studiat acest lucru în cartea sa „Psihologia gîndirii creatoare”. Ponomariov a experimentat pe un mare număr de persoane cărora le-a dat să rezolve un joc în 4 puncte. Iată condițiile. Sînt date 4 puncte. Se cere ca prin aceste puncte să fie duse trei linii drepte, fără ca

creionul să fie ridica
timei linii să corec

Pentru rezolvare
părea foarte simpl
4 puncte sînt virfu
veni la punctul in
închis; or, un ce
în mod obligatoriu

Dar iată cum
mare număr de co
du-și seama că este
marcate de puncte,
de lesne cerințele j

Rezolvarea, așa cu
mentară, ea nu dep
o cultură medie. Ce
spirație — care să e

Un panteon

Un caracter prim
Inventatorii sînt ca
pe o pistă. Numai c
sosire dobîndește tit
diplomă parafată cu
pune de invenția sa

Vorbînd despre ad
ghezi o prezintă în d
toate avantajele ar
Adevărul este cu to
obișnuit patentul im
răcește pe inventato
torilor” care — pă
nimic despre „arta
tori, despre patentel
pentru a fi aplicate
seifuri, despre nenun
tatorii au fost înșela
gislații nedrepte, făc
lor avuți, despre fe
patronilor să nu plă
ventatorilor.

Cînd savantul Gast
cuprinzînd biografiile
găsit pentru ea alt ti
„Martirii științei”. Nu
destul de mult?

Philippe Lebon a d
dorii și fără accesul
gajă gaz de iluminat.
tului au gaz și într-u
creeze o adevărată „
toate acestea, soarta
din vremea lui Nap
opreliști în calea răs
urmă, instalațiile la
distruse și el însuși
asasinat, cu trupul
pumnal.

Și Bernard Palissy,
ianței și emailului, so
loare, a plătit scump
muncit fără preget, d
sa de ceramist. Cînd
alimenta focul cupto
mobila și apoi dușur
pe urma frigului și fo
și multe nopți la rînd
și vînt, în fața cupto

„Nimeni nu mi-a
nimeni nu m-a sprij
un cuvînt bun. Doar
cîinilor mi-au mîngî
nesfîrșit de lungi”.

Biografia acestui om
Și răsplata? O soc
Palissy în temnițe ș
secură călăilor.

În societatea bazat
inventatorului este cu
tim de Rudolf Diesel,
unul vapor propulsat,
inventator de el, de J
torva mari principii
superheterodinei, care
gol dintr-un zgîrie-na
ventatorului mașinii d
sau al lui Louis Fa
St. Gothard, ucis de p
lului conceput de el,
lește de afaceriști..

Condițiile grele în c
ventatorului în lumen
prototipurilor, mater
de care inventatorul
totdeauna pe mina în
Există și excepții. Uni
ția, să dobîndească
avere. Așa s-a întimpl

și capătul ul-
ul de plecare.

Dar astfel de cazuri alcătuiesc în lumea capitalistă o minoritate neînsemnată. Cîțiva fericți printre multe mii de învinși pe care piedicile îi frîng sau care devin victimele rapacității potențailor.

Inventatorilor — toate porțile larg deschise

Într-o țară socialistă, situația inventatorului este total diferită. În condițiile proprietății obștești asupra mijloacelor de producție statul este direct interesat în promovarea progresului tehnic și în stimularea materială a purtătorilor săi.

Astfel, în U.R.S.S., inventatorul obține un „certificat de autor”, la fel de solemn ca și patentul. Acesta confirmă că invenția este cu adevărat nouă. Ea devine proprietatea statului. Orice fabrică poate să o folosească, dar numai plătiind inventatorului o primă, cu atît mai mare cu cît beneficiul obținut de pe urma invenției este mai însemnat. Și ceea ce este foarte important, statul pune la dispoziția inventatorilor ateliere și laboratoare în care să experimenteze, specialiști care să-i ajute!

Despre creșterea numărului invențiilor și unele urmări

Datorită dezvoltării tehnicii din ultimele decenii numărul invențiilor este într-o creștere însemnată. Într-un singur an, circa 200.000 de invenții sînt acceptate de oficiile de brevetare din diferite țări și investite cu tradiționalele sigilii. Se creează astfel o situație destul de complicată. Cum să știi dacă o nouă propunere supusă spre aprobare este cu adevărat inedită? Mai ales că, pentru a se stabili acest lucru, trebuie cercetate și cele circa trei milioane de articole de reviste care se scriu anual, precum și cărțile ce apar și alte documente.

Iată de ce fiecare oficiu are cartoteci de brevete clasate foarte detaliat pe probleme și experți foarte pricepuți, care își dau avizul.

Și totuși, greșelile nu sînt de loc excluse, chiar cînd verificarea durează ani de zile, cum se întîmplă uneori. S-a propus de aceea folosirea mașinilor electronice, pentru a se stabili automat dacă o propunere de invenție e cu adevărat nouă.

Marele savant și luptător pentru pace John Bernal a făcut, într-un rînd, următoarea mărturisire semnificativă: „E mai ușor să descoperi ceva nou și să elaborezi o nouă teorie decît să te convingi că nu a fost descoperită sau elaborată în trecut!”

Din pricina realelor greutăți pe care le întîmpină documentarea (numai Biblioteca Lenin din Moscova are 22 de milioane de volume), inventatorii redescoperă lucruri dinainte descoperite. Așa s-a întîmplat cu un tehnician de care aminteste Orlov. Exasperat de faptul că la toate propunerile sale de invenții oficiul îi răspundea că alții i-o luaseră înainte, el a vrut să-și bată joc de experții verificatori, propunînd un „siciu cu muzică”. Dar, spre uluirea sa, oficiul i-a răspuns și de această dată că... încă din 1925 „radiosicriile”, inventate pe atunci, erau la modă în cîteva orașe din Europa; existau și sicrie care emiteau ultimele cuvinte ale decedatului, muzică funebră sau discursuri ocazionale anterior imprimate...

Adevărul despre mărul lui Newton

Legenda după care căderea unui măr din pom i-ar fi inspirat fulgerător lui Newton ideea atracției universale, i-o datorăm lui Voltaire care susținea că ar fi auzit-o de la o verișoară a genialului învățat.

Această istorisire a devenit simbolul unei teze profund greșite: aceea că descoperirile și invențiile s-ar datora unor „întîmplări fericite”.

— Cunoașteți numele celui mai celebru inventator? a întrebat un scriitor.

— Întîmplarea! i s-a răspuns.

Soluția sună amuzant, ca un joc de cuvinte dar nu-i mai puțin mincinoasă. Nu trebuie desigur negat cu totul rolul întîmplării în procesul creației inventatorului, dar însemnătatea ei este secundară și, în afară de aceasta numai cei bine pregătiți se pot servi de scînteia aprinsă.

Să revenim însă la mărul lui Newton.

Nicăieri în toată opera lui Newton, nicăieri în voluminoasa lui corespondență, nu există nici o referire la această istorioară. În schimb, aci aflăm alte lucruri, a căror semnificație este, putem spune, de sens contrar.

Newton, savant de o mare probitate, arată că el nu a fost primul care și-a dat seama de existența atracției universale. De altfel, meritul său nici nu constă în aceasta, ci în faptul că a stabilit legea fenomenului. Newton și-a dat seama care este regula după care variază forța atracției terestre la distanțe uriașe de Pămînt și este evident că înălțimea de la care a căzut mărul nu-i putea sugera nimic în această privință. Doar observația meticuloasă și raționamentele de o mare subtilitate asupra mișcărilor corpurilor cerești îl puteau ajuta în această direcție. Atunci cînd măsurătorile întreprinse au ajuns la o mare precizie, legea a putut fi găsită. Uneori chiar inventatorii se înșeală asupra căii

La temelia invenției — experiența.

pe care au parcurs-o și scriu, în memoriile lor: „Întîmplarea m-a făcut să descopăr...”

Fără să vrei, auzind așa ceva, te apucă invidia. Ce noroc pe acești oameni! Unul a văzut căzînd un măr, altul a observat cum aburii saltă capacul unei oale cu apă pusă pe foc, și iată-i mari descoperitori ai atracției universale și ai forței de expansiune a aburului! Nimic nu poate fi mai fals decît acest tablou.

Matematicianul francez Borel făcea, pe drept cuvînt, haz pe seama „întîmplărilor fericite” cărora le sînt prea adesea atribuite invențiile. El spunea că dacă într-adevăr toate invențiile și descoperirile sînt întîmplătoare academiile nu-și mai au rostul. Ar fi mai bine să fie prinse zece maimuțe, să li se lege cozile de niște mașini de scris și, printr-o întîmplare, s-ar putea ca ele să elaboreze o idee genială.

Dar oare nu se poate ajunge la o descoperire pe calea încercării tuturor soluțiilor posibile?

Cu alte cuvinte, ce-ar fi dacă s-ar încerca pe rînd toate întîmplările, toate cazurile cu putință? Sînt oare acestea chiar atât de multe?

Da, ele sînt nemaipomenit de multe.

Să ilustrăm acest lucru pe baza unei idei a inginerului scriitor popularizator sovietic I. I. Perelman. Acesta s-a apucat să calculeze cît de mare trebuie să fie o bibliotecă tipărită într-o tipografie al cărei stăpîn este... întîmplarea. O astfel de bibliotecă ar fi uriașă și ar cuprinde tot ce poate fi exprimat în cuvinte.

Să-i urmărim cu atenție raționamentul.

O pagină de tipar reprezintă o îmbinare de 32 de semne alfabetice și circa 70 de semne matematice — să spunem în total 100 de semne. Dacă am repeta cele 100 de semne la întîmplare, pentru a forma un volum de un milion de semne, vom obține o carte oarecare (de vreo 500 de pagini) care poate fi tipărită chiar de către o maimuță dresată. Semnele vor fi înșiruite la întîmplare, majoritatea fiind lipsite de sens.

Dar atenție! Și o carte cu înțeles este o îmbinare a celor 100 de semne.

Folosind toate combinațiile posibile ale celor 100 de semne, repetate de un milion de ori, vom obține o bibliotecă a cărei amplasare poate fi sesizată numai de un om cu o imaginație deosebit de bogată.

Prin noianul de cărți fără înțeles, aci vor fi și toate cărțile cu înțeles de 1 milion de semne care au fost sau vor fi scrise.

O ultimă problemă. Cîte volume va trebui să aibă biblioteca? Răspunsul matematic este: $10^{20.000.000}$.

Pentru scrierea desfășurată a acestei cifre, ar fi nevoie de o carte de vreo 1000 de pagini. Acesta este numărul tuturor combinațiilor posibile din 100 de semne diferite repetate de 1 milion de ori.

Pentru ca o rachetă fonică, avînd viteza luminii, să parcurgă această bibliotecă de dimensiunile unei metagalaxii, ar avea nevoie de un număr de ani reprezentat printr-o cifră cu 1.999.982 zerouri...

Iată deci cît de rară este „întîmplarea fericită!”

Cînd omul de rînd devine profet

Invențiile au răspuns întotdeauna unei nevoi social-economice. În socialism, această condiționare este și mai strînsă. Știința și tehnica se dezvoltă planificat, ca pirghii ale creșterii continue a economiei.

Programul P.C.U.S., elaborat la Congresul al XXII-lea, a trasat linia creării bazei tehnico-materiale a comunismului. Simpla cunoaștere a prevederilor Programului face din omul de rînd un om luminat, un clarvăzător.

Problema electrificării este definită ca un pivot al construcției comunismului. Se poate deci prevedea că inventatorii vor da la iveală creații care să accelereze electrificarea, de pildă în domeniul liniilor pentru transmiterea electricității la mari distanțe sau al construcției de agregate energetice de mare capacitate.

Tot atît de importante sînt sarcinile care rezultă din Program pentru ramura construcțiilor. Aceasta înseamnă că vor fi elaborate invenții privind sisteme noi de construcții, asamblarea elementelor prefabricate la sol și ridicarea lor cu macarale puternice pe verticală, care să sporească productivitatea lucrărilor.

„Privim — scrie Orlov — lista celor mai valoroase invenții și descoperiri, căutăm minunile științei și tehnicii și observăm că lista ca atare este o minune nemaîntîlnită. Reiese că, pentru prima dată în istoria societății umane, pe baza filozofiei materialismului dialectic, a coordonării și planificării lucrărilor științifice, cele mai însemnate descoperiri iau naștere inevitabil pe baza principalelor directive ale programului construirii comunismului, dinainte trasate de partid. Pentru prima oară, comanda socială este realizată într-o formă atît de directă și atît de evidentă”.

L. M. Ștefan

CIBERNETICA ȘI ARTA

Imixtiunea științei în tainele creației artistice, modelarea proceselor profunde care se desfășoară în creierul omenesc sînt probleme care dau, în mod firesc, de gîndit. Iată de ce simpo-

zionul cu tema „Cibernetica și arta”, care a avut loc recent la Moscova și despre care publicăm o dare de seamă în această pagină a întrunit un mare număr de auditori

— Sînt de părere că de pe urma interacțiunii rodnice dintre cibernetica și artă are de cîștigat deocamdată sau, mai precis, va avea de cîștigat în viitor — fiindcă activitatea în această direcție se află abia la începuturile ei — în primul rînd știința. Cu aceste cuvinte a deschis simpozionul Viaceslav Vsevolodovici Ivanov, președintele secției de lingvistică a Consiliului științific pentru cibernetica.

Oamenii de știință — a arătat el — se ocupă de studiul creației artistice cu ajutorul ciberneticii pentru a putea înțelege pînă la capăt ce este de fapt intuiția. Academicianul Andrei Nikolaevici Kolmogorov a subliniat de multe ori că știința contemporană poate descrie și modela oarecum exact numai reflexele condiționate și gîndirea logică formală a omului. Dar acest lucru nu epuizează nici pe departe posibilitățile oamenilor. Căci dincolo de limitele problemelor cercetate pînă acum de cibernetica se află, de pildă, întregul domeniu al intuiției omenesci. Cum rezolvă, cu ajutorul intuiției, un poet, un rezolvător sau un compozitor problemele — nescus de dificile și absolut inaccesibile încă mașinilor moderne — care se nasc în procesul de creație a unei opere de artă? Iată întrebarea care-i preocupă pe oamenii de știință.

Hemingway a povestit odată cum își alegea el titlurile lucrărilor lui. Nota vreo sută de titluri care îi plăceau mai mult și apoi începea, treptat, să le șteargă unul cite unul pînă cînd nu-i mai rămînea decît un singur titlu — cel care a ajuns pînă la noi, cititorii. Era, ca să zicem așa, un fel de trecere în revistă a tuturor posibilităților.

Dar dacă omul ar trebui să aplice această metodă în artă, aceasta din urmă n-ar mai fi existat. Căci dacă am încerca să scriem o poezie cu ajutorul unor mașini de calcul, alegînd toate variantele care ar putea să apară, să zicem la un anumit ritm al versului și pe o temă dinainte stabilită, fără îndoială că n-am mai termina niciodată s-o scriem. După calcule efectuate de A. N. Kolmogorov, pentru o poezie de 16 strofe scrisă numai în iambi, cu toate variantele de vers posibile, ar fi nevoie de un manuscris care ar ocupa un depozit măsurînd în lungime și lățime trei ani-lumină!

Fără îndoială că una dintre cele mai interesante probleme este: cum izbutește omul să evite trierea tuturor variantelor posibile? Un ajutor oarecare în această direcție ni-l poate da cercetarea ciornelor unor scriitori. După cum se știe Tolstoi, de pildă, umplea mormane de hîrtie pînă ajungea la forma definitivă a operelor lui. De multe ori se întimpla ca în forma finală a unei povestiri să nu rămînă literalmente nici un cuvînt din textul inițial. Și totuși nu era nici pe departe o triere a tuturor posibilităților, ci o cale incomparabil mai scurtă.

Dar munca marelui maestru al cuvintului ne arată cam cum ar trebui să lucreze o mașină, fantastic de perfecționată, care ar putea să „creeze” opere de artă (personal cred că nu va fi niciodată nevoie de o asemenea mașină), evitînd trierea nenumăratelor variante și limitîndu-se la un număr oarecare, util.

E limpede că orice descoperire pe această cale, fie ea cît de mărunță, este extrem de importantă pentru modelarea cibernetica a oricărui domeniu al activității umane.

Pe de altă parte trebuie să spunem că întrebarea „Ce anume are de cîștigat arta de pe urma legăturilor ei cu cibernetica” este pe cît de complexă pe atît de controversată. Ea va mai fi dezbătută aici.

În sfîrșit, a treia latură a problemei — și cea mai importantă după părerea mea — este aceea a sintezei dintre știință și artă, a arătat în continuare Viaceslav Ivanov. O ruptură între ele — despre care s-a vorbit atît de mult în timpul faimoasei discuții despre fizică și lirică — este de neconceput și nici n-a existat vreodată. Dimpotrivă, vor apare, ba chiar au și început să apară, noi și importante legături între aceste două forme de activitate omenescă pe tărîmul cunoașterii.

In poezie

La cetearea de teoria probabilităților, de pe lîngă Universitatea din Moscova, un grup nu prea mare de tineri oameni de știință elaborează, sub conducerea academicianului A. N. Kolmogorov, metode matematice de studiere a versurilor. În unele cercuri literare circulă cele mai neverosimile păreri despre această activitate neobișnuită a lui Kolmogorov. Iată de ce participanții la adunare au primit cu mult interes expunerea lui Alexandr Prohorov, student în anul patru și unul dintre cei mai apropiați colaboratori ai lui Andrei Nikolaevici Kolmogorov. După cum se știe, matematica este o disciplină compli-

cată, de aceea vom încerca să relatăm pe scurt, expunerea tinărului om de știință, folosind termeni cît mai uzuali.

În matematică totul începe cu definiția. „Vom numi metru orice măsură careia i se subordonează ritmul unei poezii”. Dacă considerăm, de pildă, ca metru iambul de patru picioare, forma acestui metru va fi determinată de frecvența folosirii fiecăreia din cele șase forme iambice și alternanța dintre ele, combinațiile lor. Modul particular de interpretare de către fiecare poet a formei metrului ne permite să deosebim, să zicem, iambul lui Pușkin de iambul lui Blok.

Oamenii de știință au reușit să obțină o caracterizare matematică a formei muzicale a metrului. Pentru a ajunge aici ei au determinat pe cale statistică frecvența apariției în limba rusă vorbită a cuvintelor monosilabice, bisilabice și polisilabice cu accentul căzînd pe prima, a doua, a treia sau oricare altă silabă. S-a constatat, de pildă, că cuvintele trisilabice cu accentul căzînd pe prima silabă formează aproximativ cinci la sută din numărul total de cuvinte. După cum s-a mai constatat că greutatea specifică a cuvintelor monosilabice este de aproximativ douăzeci la

sută. În continuare s-a admis ipoteza că proza nu este de obicei organizată din punct de vedere ritmic, cuvîntul apărînd în ea indiferent de lungimea termenului premergător de accentuarea acestuia.

În această etapă a intrat „în horă” teoria probabilităților.

Să luăm, de pildă, un vers scris în iambi de patru picioare și alcătuit din opt silabe dintre care prima fără accent, pe cîtă vreme celelalte sînt sau nu sînt accentuate. Cunoșcînd frecvența apariției în vorbire a cuvintelor de orice sonoritate ritmică, putem afla probabilitatea apariției tuturor combinațiilor octosilabice de cuvinte rusești (luînd bineînțeles drept bază ritmul și nu înțelesul lor) așezate în iambi. În felul acesta s-a putut crea pentru prima dată un model de iamb „ideal” de patru picioare. Structura lui este determinată exclusiv de spontaneitatea ritmică a limbii ruse.

Pentru ca un poet să poată crea o operă care să dezbăluie în întregime ideea lui de bază, sarcina pe care și-o propune (poate chiar inconștient) trebuie să fie rezolvabilă. Metrul ales greșit, un număr sporit de repetiții sonore, solicitarea versului cu cadențe neprevăzute pot intra în

contradicție cu claritatea ideii și imaginilor și pot să împiedice artistul să imprime versului expresivitatea muzicală tocmai acolo unde aceasta este realmente necesară.

„Importanța pentru poezie a unor asemenea cercetări este evidentă. Căci în felul acesta s-a găsit o cale de acces obiectivă (cantitativă bineînțeles) spre una din laturile formei de creație poetică. Academicianul Kolmogorov și colaboratorii lui sînt de părere că în momentul de față matematica devine absolut necesară poeziei.

— Dar nu asta-i problema esențială, a arătat în încheiere A. Prohorov. Noi dorim să punem aceste descoperiri în slujba unui studiu mult mai amplu: cercetarea profundelor procese care se desfășoară în creierul omului, pentru a folosi cunoștințele acumulate la modelarea de către mașinile cibernetice, „cugetătoare”, a proceselor de gîndire și de creație.

In muzică

Este indiscutabil că melodia, expresie a unei idei muzicale, e rodul unei inspirații avîntate. Totuși, o cercetare a operelor muzicale ne ajută să descoperim și aici unele legături.

Rudolf Hafizovici Zaripov, candidat în științe fizico-matematice, a cercetat un mare număr de cîntece de masă, în cea mai mare parte scrise de compozitori sovietici, comunicînd mașinii de calcul „Ural” regulile pe care le-au urmat, conștient sau inconștient, autorii acestor cîntece. Mașina, care de obicei rezolvă probleme matematice complexe, calculînd, de pildă, traiectoria unei nave cosmice a primit următoarea comandă: să „creeze” scurte piese muzicale de durată unui cuplet. Trebuia să rezulte o compoziție melodică, caracterul ei — minor sau major, marș sau vals — fiind imprimat de tabloul de comandă al mașinii.

Rudolf Hafizovici a dezvăluit apoi auditoriului tehnologia creării acestor „opusuri”. Un emițător de note întîmplătoare le propune, rînd pe rînd, mașinii. Notele trec printr-un filtru: un complex cifrat de reguli compoziționale. Dacă nota corespunde acestor reguli ea este trecută numai de cîntec în strofa muzicală; dacă nu corespunde, mașina trece la nota următoare. În felul acesta operația continuă pînă în clipa cînd piesa muzicală este gata. Pentru fiecare compoziție de acest fel mașina a avut nevoie de patru-cinci minute.

Zaripov a interpretat apoi la violoncel cîteva „opere muzicale” ale compozitorului electronic. Tonalitatea lor s-a dovedit a fi cît se poate de „profesională”. Cîntecul liric, așa cum îndeobște „îi șade bine”, era destul de siropos. În melodia unui vals abundau note care „mergeau la inimă”. Tendința de a-i imita pe clasicii vienezi s-a conturat într-un cîntec-parodie pentru copii...

— Ce folos pot aduce acest soi de compoziții? a întrebat V. V. Ivanov, comențînd piesele interpretate de Zaripov. Iată răspunsul lor: ele ne dau un exemplu concret de cum nu trebuie să fie scrisă muzica. Mașina nu face decît să imite mediocritatea omenească. Ea ne dă un fel de formulă matematică exactă a ceea ce a devenit de acum standard, șablon.

Iar cibernetica are, la rîndul ei, de cîștigat de pe urma studierii compoziției muzicale, a arătat în continuare R. Zaripov. Bineînțeles, este departe de noi gîndul de a crea capodopere muzicale. Experiențele noastre au cu totul alt țel: ne străduim să cunoaștem principiile generale ale intuiției care stau la baza creației artistice și științifice. Din acest punct de vedere muzica se află într-o situație mult mai avantajoasă decît celelalte arte, deoarece forma ei este mai propice pentru studiu. Ea ne ajută să efectuăm mai lesne experiențele, ale căror rezultate sînt mult mai concludente.

(După „Literaturnaia Rossiia”)

S. Krasauskas

Spre stele. (Litografie)

Cartea peste hotare

● Primul volum din „Biblioteca de literatură universală revoluționară”, care apare sub redacția secției de propagandă, educație și cultură a C.C. al Partidului Comunist din Japonia, cuprinde romanul lui N. Ostrovski „Așa s-a călît oțelul”.

● Editura italiană „Editori riuniti” a publicat o culegere de versuri a poetului Nikolai Zaboloski sub titlul: „Coloane de plumb”. Traducerea și pre-

fața sînt semnate de Vittorio Strada.

● „O carte profund omenească despre dragoste, căsătorie și despre oamenii de artă” — așa apreciază ziarul „Kölnische Rundschau” din R.F.G., romanul „Kira Gheorghievna” de Viktor Nekrasov.

● Recenzînd o culegere de versuri din tinerii poeți sovietici, traduse în limba bulgară, săptămînalul „Literatu-

ren Front” scrie: „În ultimii ani poezia sovietică trăiește o perioadă de însuflețire primăvărată. A apărut o tînără generație de poeți talentați care vorbesc cu forță, cu propeție și cu profundă emoție despre epoca lor, despre oamenii sovietici și despre realitatea sovietică”.

● Ziarul „Alger Republicain” publică, în foileton, romanul „Soldatul din Kazahstan”

de Gabit Muserpov. După cum arată critica algeriană, acest roman care descrie copilăria, finerețea și viața de ostaș a unui tînăr cazah s-a bucurat de o caldă primire din partea cititorilor.

● În limba malgășă, vorbită de locuitorii din Madagascar, au apărut romanele: „Așa s-a călît oțelul”, de N. Ostrovski și „Povestea unui om adevărat” de B. Polevol.

Interviu cu Ștefan Ruha

Abia sosit de la Moscova, violonistul Ștefan Ruha urma să ia curînd trenul spre Cluj. A renunțat cu bunăvoință la câteva minute din programul lui bucureștean pentru a ne împărtăși, emoționat, impresiile din atît de proaspătul turneu.

— Impreună cu pianistul Ferdinand Weiss am străbătut un lung traseu concertistic: Novosibirsk și Orașelul Științei, Sverdlovsk, Leningrad și Moscova, dînd nouă recitaluri și trei concerte, cu orchestrele sovietice.

— Ați fost de mai multe ori în Uniunea Sovietică. Care sînt impresiile deosebite, caracteristice pentru acest ultim turneu?

— Întotdeauna mă gîndesc cu plăcere la publicul sovietic, atît de cald, atît de spontan. Dar de fiecare dată cînd trebuie să concertez în U.R.S.S. îmi dau seama cît de greu e să te produci într-o țară unde există atît de mulți și excepționali maeștri ai viorii. Caracteristicile ultimului turneu? O impresie copleșitoare ne-a produs recitalul dat la „Akademgorodok” (Orașelul Științei), aflat la 60 kilometri de Novosibirsk. Am întîlnit acolo un public — alcătuit în general din tineri cercetători — de o rară muzicalitate, sensibil, entuziast pînă la frenezie și cu o cultură muzicală impresionantă.

— Ați făcut, probabil, cunoștință și cu iarna siberiană...

— Spre marea noastră surprindere, la Novosibirsk nu era deloc frig, mai ales dacā finem seama că iarna asta ne-am obișnuit cu geruri atît de aspre. În schimb am putut admira tabloul de o mare măreție pe care-l oferă în acest anotimp fluviul Obi și malurile lui înzăpezite, precum și podul ce le leagă, cu impresionanta lui dantelărie metalică, o adevărată operă de artă.

— Ce program ați prezentat publicului sovietic la recitaluri și concerte?

— Printre altele, Sonata în Re major pentru vioară și pian de Leclair, Sonata pentru vioară și pian de Debussy, Rapsodia I-a pentru vioară și pian de Bartok, trei dansuri din „Romeo și Julietta” de Prokofiev, iar cu orchestra am cîntat concerte pentru vioară de Beethoven, Mozart, Mendelssohn-Bartholdy, Brahms. Din repertoriul românesc am prezentat la recitaluri Sonata pentru vioară și pian de Paul Constantinescu și Sonata pentru vioară și pian de Tiberiu Olah. O primire foarte bună a fost făcută Sonatai lui Olah, David Oistrach, care ne-a făcut cinstea de a asista la recitalul din Leningrad, ne mărturisise că lucrarea i-a făcut o impresie excelentă și că intenționează s-o includă în repertoriul său.

— Oistrach se afla la Leningrad toț într-un turneu concertistic?

— Da, dar ca dirijor, Ferdinand Weiss și cu mine ne numărăm printre puținii muzicieni romîni care au putut să-l vadă pe maestrul Oistrach la pupitru. Solist al concertului era tînărul violonist Pikaisen, un talentat elev al lui Oistrach.

— Cu ce v-ați produs în capitala sovietică?

— La Moscova am dat două recitaluri. Unul în sala mare a Conservatorului, celălalt în sala de concerte „Ceaikovski”. Despre program am vorbit mai înainte. Publicul moscovit ne-a făcut o primire foarte călduroasă.

— Ați întîlnit desigur multe cunoștințe.

— Deși turneul a durat trei săptămîni, timpul petrecut în fiecare oraș a fost destul de scurt așa încît a trebuit să-l consacram în general pentru pregătirea concertelor. Cu amabilitatea lor caracteristică, colegii noștri sovietici ne-au oferit, însă, posibilitatea să asistăm la cîteva spectacole interesante ale stagiunii. Aș

aminti premiera operei „Nuntă la minăstire” de Prokofiev la Teatrul muzical din Novosibirsk, un spectacol cu o montare extraordinară, în care cîntă interpreți talentați, spectacolul leningrădean de balet realizat pe muzică de Stravinski („Orfeu”, „Petrușka”, „Pasărea de foc”).

— Se pare că ați fost rugați să prelungiți turneul în Uniunea Sovietică.

— E adevărat, oficiul sovietic de turnee artistice — „Goskonfert”-ul — ne-a propus să continuăm turneul și să dăm încă zece concerte. Dar n-a fost posibil. Ferdinand Weiss trebuie să plece foarte curînd în R.P.F. Iugoslavia ca acompaniator al lui Ion Voicu iar eu trebuie să încep pregătirile pentru un turneu în R. P. Ungară.

— Vă dorim succes și... drum bun!

Maria Cosmetatos

Actorul Oleg Tabakov de la teatrul „Sovremennik” în piesa „În căutarea bucuriei” de V. Rozov.

Ultima piesă a lui Rozov

O comedie serioasă: „Înainte de cină”

După scenariul scris pentru filmul „Zboară cocorii” și mai cu seamă după apariția unanim prețuitelor piese „Într-un ceas bun” și „În căutarea bucuriei,” numele lui Viktor Rozov figurează, pe deplin justificat, printre cele ale valoroșilor dramaturgi sovietici din perioada postbelică.

Noua-i lucrare, „Înainte de cină”, publicată în revista „Teatr” nr. 1/1963, vine să confirme această opinie.

Suita logică a evenimentelor din piesă se desfășoară către capătul unei zile, „înainte de cină”, în casa inginerului-șef Nedelin. Pornită într-o atmosferă senină, care urmează firesc agreabilei călătorii întreprinse la Moscova de membrii familiei, acțiunea își sporește gradul tensiunii, ajungînd pînă la înfruntări de autentică încordare dramatică.

Preocupat și aici în mod preponderent de problematica etică, Rozov pare să anunțe programatic această intenție atunci cînd îl face pe Grișa, fiul mai mare al Nedelinilor, să proclame „lupta pentru un om nou”.

În relație cu această replică definitorie pentru întreaga piesă, apar justificate liniile esențiale ale conflictului.

În acest spirit se duce în „Înainte de cină” lupta pentru Egorov, cumnatul lui Nedelin. Omul a săvîrșit, de bună credință, dar tributur unor concepții depășite, o seamă de greșeli care au atras după sine o sancțiune binemeritată. Demnitătea prost înțeleasă și influența nefastă a lui Serioghin — un om care pare aproape iremediabil prizonier al vechiului — îl determină pe Egorov să refuze la început acceptarea

firească, dreaptă a sancțiunii temporare. Răbdarea, logica de fier a inginerului-șef, căldura principială a celor din jur, clatină însă pînă la urmă intransigența încăpățînării lui Egorov, care, după o solidă motivare dramatică, făgăduiește să pornească pe un drum nou.

În același spirit se rezolvă și drama Verocikăi. Căsătorită cu un tînăr talentat, Valerian, căruia i-a dăruit un copil, ea constată totuși că marea dragoste a viselor încintătoare din adolescență nu s-a împlinit. Și Verocika alege o soluție mai complicată, neînțelegînd să facă nici o concesie. Îl privește contrariată pe Valerian, atunci cînd acesta încearcă să-i impute un romantism... „depășit”: „Verunica, tu cauți mereu ceva neobișnuit, ai despre toate o viziune idealizată. Chiar despre dragoste, pe cuvînt de onoare. La tine, lucrurile sînt parcă luate din cărți vechi. Asta e foarte frumos dar, știi, nu prea e contemporan și-ți strică”.

Împotriva acestei optici numai aparent „contemporane” se ridică, alături de Verocika, Grișa, cuprînzîndu-și gîndul într-o sugestivă imagine: „...dacă mașinile de calcul și zborul în Cosmos nu contribuie la dezvoltarea lăuntrică a omului, la creșterea forței

și frumuseții sentimentelor lui... atunci ele nu sînt decît o fugă nefolositoare după miraje, celebra deșertăciune a deșertăciunilor...”

Subscriind la această contemporaneitate a frumuseții etice, fără de care izolată, exclusivă îndrăzneală a gîndului tehnic modern rămîne mutilată, Verocika își ia copilul micuț de cîteva luni și vrea să înceapă o viață nouă împreună cu Grișa.

Tot în același spirit — „al luptei pentru un om nou” — cum enunța convins, și în numele autorului, Grișa — evoluează, în raport cu vîrsta lor, doi copii de 14 ani din piesă: Ivan (fiul mai mic al Nedelinilor) și Irina. Între ei se înfiripă traicnic o prietenie curată, proaspătă, prin prisma căreia cei doi judecă lucrurile din jur. Ca și în alte piese, Rozov încearcă să atribuie unor copii funcția de „raisonneurs”. Scriitorul izbutește și aici să solicite atenția cititorului, a spectatorului, asupra unor mari adevăruri, filtrate prin intermediul opticii naive, intransigente în puritatea ei, a copiilor. Această tehnică a maturității concluziilor desprinse din perspectiva infantilă a unor personaje se dovedește ingenioasă, bogată în rezultate, limpezind cristalin sensuri esențiale ale piesei.

Diversele procese psihice complexe din „Înainte de cină” se profilează pregnant pe fondul unei acțiuni aproape liniare, foarte simple, fermecătoare în simplitatea ei.

Pornind de aici, piesa are adesea aerul unei notații cotidiene. E ceea ce vrea să sugereze înspre final și o replică a lui Ivan. Adresîndu-se unui aparat care a înregistrat selectiv diverse momente din acțiune, aparat care joacă cu iscusință în piesă rolul unui adevărat personaj, el spune: „Dragul meu magnetofon, amîntește-ți de noi așa cum sîntem. Poate cu vremea vom deveni mai buni și vom face ceva pentru omenire”.

Această poezie a cotidianului, izvorită din preocuparea majoră pentru problematica etică a comunismului, definește în măsură hotărîtoare scrisul rozovian, stilul caracteristic al dramaturgului.

Horia Deleanu

Teatrul muzical „Stanislavski-Nemirovici - Dancenko” din Moscova a sărbătorit recent jubileul a două sute de spectacole cu opera „In furtună” de Tihon Hrennikov. Opera a fost pusă în scenă de regizorii P. Zlatogorov și P. Markov. La spectacolul jubiliar rolul lui Lenin a fost interpretat de Ivan Petrov. În distribuție se mai aflau artiștii T. Ianko, E. Andreeva, G. Dudarev, V. Kandelaki ș.a.

La Galerieile Tretiakov s-a deschis o expoziție consacrată pictorului Andrei Petrovici Riabușkin. Este prima expoziție monografică a creației acestui pictor, care, la fel cu mulți contemporani de-ai lui — Surikov, Vasnețov, Rerih a fost atras mai ales de subiecte istorice.

De cinci ani funcționează în orașul Ivanovo un Teatru popular al tineretului. Repertoriul teatrului cuprinde multe piese interesante. Colectivul arată o deosebită predilecție pentru creația lui Vladimir Maiakovski. El organizează frecvent și seri literare la care prezintă versuri și fragmente din piesele lui Maiakovski. De altfel ultima premieră a teatrului, care se bucură de unanimitate apreciere a locuitorilor orașului este tot un spectacol maiakovskian — comedia satirică „Baia”.

Colectivul Teatrului academic de Operă și Balet al R.S.S. Leningrad a pus în scenă drama muzicală „Walkiria” de Richard Wagner. Spectacolul este închinat apropiaților aniversării a 150 de ani de la nașterea compozitorului. Spectacolul este regizat de Karlis Liepa.

Noul spectacol al popularului Teatru central de păpuși din Moscova, condus de Serghei Obrazțov, se numește „În vizită la Ciukovski” și cuprinde o suită de dramati-zări din povestirile scriitorului: „Telefonul”, „Gîndacii”, „Moidodir”, „Barmalei”. La începutul spectacolului se aude vocea unui crăinic care, în numele scriitorului și imitîndu-i vocea, îi invită pe copii să participe activ la desfășurarea spectacolului, discută cu ei despre alte povestiri ale lui Kornei Ciukovski pe care le cunosc și despre personajele acestora. „Regizorul și interpreții spectacolului au izbutit un lucru esențial — scrie „Sovetskaia kultura”. — Întregul spectacol este luminat de zîmbetul înțelept, bun, al bunicului Ciukovski”.

Cu un concert executat în sala Operei germane de stat din Berlin și-a încheiat turneul în R. D. Germană Orchestra de cameră din Moscova dirijată de Rudolf Warsay, laureat al citorva concursuri internaționale. A fost al doilea turneu întreprins de această orchestră moscovită în R. D. Germană în ultimii doi ani. De data aceasta muzicienii sovietici au dat 18 concerte — la Berlin, Leipzig, Dresda, Magdeburg, Rostock. Mult interes a suscitat concertul cu lucrări de cameră de Bach, dat la Leipzig, orașul unde se află mormîntul marelui compozitor.

estetica și viața

Locuința trebuie să fie confortabilă. E o axiomă. Dar apartamentele, ca și camerele, sînt de mai multe feluri: dreptunghiulare, pătrate, însoțite, întunecoase etc. Fiecare cere un aranjament adecvat. În această privință un adevărat manual viu de aranjamente interioare, în funcție de tipul apartamentului este pavilionul „Construcția” de la Expoziția realizărilor economice naționale a U.R.S.S. În pavilion sînt prezentate opt tipuri de apartamente: patru de o cameră, trei de două camere și unul de trei camere. Foarte ingenios este rezolvat aranjamentul apartamentului de o cameră, propus de combinatul „Viisnurk” din R.S.S. Estonă. E vorba, în primul rînd, de o fereastră care dă din bucătărie direct în sufragerie. Fereastră e secționată cu ajutorul citorva polițe care au o funcție estetică. În partea de jos geamurile se trag în lături, ceea ce permite gospodinei ca aflindu-se în bucătărie să servească mîncarea direct în cameră. Drept sub fereastră se montează o mășuță care se poate ridica sau coborî după dorință.

Mobila din pavilion se caracterizează prin linii drepte, alungite. Ele creează iluzia de mișcare, de spațiu. Foarte mult folosite sînt și măsuțele, taburetele joase. Mobila este construită, în cea mai mare parte, din lemn de culoare deschisă și parcă luminează camera. În comparație cu această mobilă, aceea de culoare închisă pierde incontestabil. Lemnul de culoare deschisă combinat cu țesături negre, albastre, roșii, bleu-marin, verzi e de mare efect.

În toate sau aproape toate interioarele expoziției mesele stau nu în mijlocul camerei, ca de obicei, ci lingă perete. Faptul acesta contribuie la iluzia de spațiu, de desconggestionare.

I. C.

Fabrica de covoare din Liuberețk produce covoare din fibre sintetice — lavsan și nitron. Ele sînt mai rezistente decît cele de lînă și nu se tem de apă și de molii. S-au creat și coloranți speciali pentru aceste fibre sintetice.

În fața celor ce se mută în locuințe noi se ridică multe probleme care se cer rezolvate fără întîrziere. Ținînd seama de aceasta, pictorii și arhitecții estoni fac zilnic de serviciu în magazinele din Tallin și din alte orașe.

Cum să mobilăm noua locuință? Cum să zugrăvim pereții? Ce tablouri să cumpărăm? Cu aceste întrebări și multe altele cumpărătorii se pot adresa oricînd unor vestiți maestri-decoratori ca A. Adamson, B. Tomberg, E. Pliipuu, E. Reemets primind lămuriri complete.

Propaganda frumosului este apoi servită și de expozițiile de artă aplicată, care cunosc o mare afluență de vizitatori.

Fabrica experimentală din Baku construiește ventilatoare speciale pentru bucătărie. Aceste ventilatoare se montează pe rama ferestrei cu difuzor în afară și absorb din încăperea praful, aburul și gazele dăunătoare.

Pentru prima întîlnire din viața mea, cu o oarecare Simocika, m-am pregătit cu o grijă nespusă. Cu o săptămîină înainte mi-am curățat cravata și am cusut toți nasturii care lipseau. Pantaloni i-am călcat așa de bine că după aceea dunga a ținut pînă s-au rupt. Și atîta m-am spălat în toate cele șapte zile încît miroseam cale de-o postă a săpun de zmeură și a pastă „Rozmarin”. În loc de gimnastica de dimineață și ridicarea halterelor am studiat zilnic complexul de maniere frumoase din cartea „500 de sfaturi”. Cele mai grele mi-au părut exercițiile din capitoul „Cum să ne comportăm la masă”.

Nu știu ce or fi făcînd alții dar eu m-am pregătit serios, foarte serios. În aceeași săptămîină am citit special patru romane — ca să fiu la curent cu noutățile literare și am învățat pe de rost cîteva poezii de dragoste.

În sfîrșit, eram gata. Știam precis cum să mă comport și ce am să-i spun cînd o veni la întîlnire.

Simbătă, cînd am ieșit din schimb, nu m-am dus direct acasă ci m-am suit în autobuzul care merge la Parcul de cultură și odihnă „Alezai Mazimovici Gorki”. Am ținut să văd în liniște banca — a zecea de la intrare — pe care duminică la orele 16,00 aveam să o utesc pe

Sima cu înfățișarea, cultura și bunele mele maniere.

Știam nu numai ce am să-i spun și cum am să o privesc, ci și cum am să țin mîna cînd o să ne plimbăm. Eram gata să-i răspund la mii de întrebări privitoare la literatură, să-i răspund fără să roșesc și fără să mă bilbui.

Duminică m-am înființat în parc cu mult înainte de ora fixată.

Ca să-mi mai omor timpul am scotocit toate ungherele, am jucat o partidă de șah în pavilionul special, am studiat atent toate statuile și am făcut de cîteva ori ocolul gardului, mînînat de arta meșterilor care au făurit această frumoasă dantelă de fier.

La orele 16,00 fix, stăteam pe banca cu pricina. Stăteam și încercam să-mi amintesc ce fel de ochi are Sima, cum ride și dacă-i apare sau nu o cută pe frunte cînd cade pe gînduri. Fiîndcă în fond nu știam nimic despre dînsa, în afară de faptul că o cheamă Sima. Nici măcar n-am apucat să o întreb unde lucrează sau unde învață. Ce poți face în zece minute și încă pe o platformă de tramvai?

Se făcuse patru și un sfert și Sima nu venea. Dacă s-a îmbolnăvit? — m-a fulgerat o idee. Fiîndcă nici nu mă gîndeam că m-a „dus”. Ca să treacă timpul mai ușor

Ați știut?

Cartoful conține atîția compuși organici și anorganici încît e mai ușor să enumeri substanțele care-i lipsesc decît cele pe care le are. Și la rîndul lor, compușii sînt combinați într-un mod atît de fericit pentru organismul nostru încît în momentul de față nici cel mai iscusit chimist nu i-ar putea obține în condiții de laborator. În afară de hidrați de carbon, proteine și tot felul de minerale — calciu, fosfor, fier, natriu, clor etc. — cartoful mai conține aproape toate vitaminele necesare organismului, un număr de fermenți importanți și acizi organici.

Firește, toate acestea au atras atenția medicilor care s-au gîndit să utilizeze cartoful ca un mijloc natural de tratament. E de ajuns să arătăm că după introducerea culturii cartofului în Europa au dispărut cu desăvîrșire epidemiile de scorbut.

Dar n-ar putea fi folosit, oare, cartoful și la combaterea ulcerului stomacal și a celui duodenal? — ne-am întrebat noi încă acum 20 de ani.

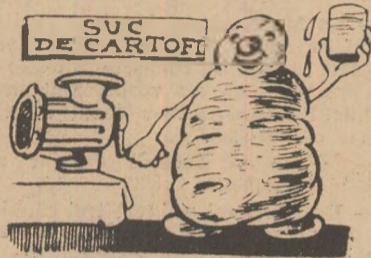
După cum se știe, aceste boli sînt foarte răspîndite iar mijloacele de tratament astăzi cunoscute nu garantează împiedicarea recidivei. Așa încît nu întîmplător au trebuit căutate noi mijloace cu acțiune curativă și profilactică, care să poată fi în același timp aplicate la domiciliu. Cel mai indicat era din acest punct de vedere cartoful crud

CARTOFUL VINDECA

— aliment pe care orice familie îl posedă în tot cursul anului.

De ce crud? Pentru că în această stare cartoful își păstrează mai bine substanțele hrănitoare și curative.

Așa dar, în lupta cu ulcerul stomacal și cu cel duodenal, a intrat și zeama de cartofi cruzi. Aceasta se prepară chiar

înainte de întrebuițare în felul următor: cartofii se spală bine, apoi se trec prin mașina de tocat sau prin răzătoare și se store cu ajutorul a două bucați de tifon. Tratamentul cu zeamă de cartofi cruzi se face în condițiile unei diete obișnuite. În această perioadă cura de medicamente și tratamentul fizioterapeutic de regulă se intrerup. Cura cu zeamă de cartofi se face în două etape de cîte două-trei săptămîni, cu o pauză de o săptămîină între ele. Zeama se ia de două ori pe zi — dimineața și la prînz — înainte de masă, ote o jumătate sau o treime de pahar.

În cursul tratamentului bolnavii beau în total între 5 și 12 litri de zeamă de cartofi cruzi.

De obicei boala ulceroasă se agravează primăvara — din martie pînă la jumătatea lui aprilie și toamna — de la jumătatea lui septembrie pînă în octombrie. De aceea este recomandabil ca cei interesați să ia în scopuri profilactice de două ori pe an — primăvara și toamna — timp de două săptămîni, zeamă de cartofi cruzi, cam jumătate din cantitatea indicată mai sus. Acestă măsură previne revenirea bolilor de ulcer

Indelungatele noastre cercetări și observații clinice au arătat că zeama de cartofi cruzi este un medicament eficient, ușor de preparat și care nu provoacă reacții secundare în organism. Bineînțeles, ea nu exclude celelalte metode de tratament existente.

Acum cîțiva ani am publicat într-o revistă medicală un articol despre acest nou mijloc de tratament al ulcerului stomacal și al celui duodenal. După apariția articolului am primit peste cinci mii de scrisori din toate colțurile Uniunii Sovietice și din străinătate. Mulți dintre pacienții noștri „prin corespondență” ne-au scris că după cura de zeamă de cartofi cruzi starea sănătății lor s-a îmbunătățit simțitor.

Prof. L. Goldman

Doctor în științe medicale

ÎN FAȚA TABLEI DE ȘAH

Tigran Petrosian, candidaț la titlul mondial: — Și ce-o să fie?...

Prima întîlnire

Schiță umoristică de Mih. Andrașa

am început să număr pînă la o sută. Am văzut că e prea pușin și am numărat pînă la o mie. Dar Sima tot nu venea. Atunci m-am hotărît să număr ceva obiecte din parc, de exemplu statuile.

După cîțva timp știam că în parc sînt:

15 statui,
20 tonete de înghețată,
24 chioscuri de răcoritoare,
185 stîlpi de felinar,
121 bănci,
836 copaci, fără a pune la socoteală arbuștii.

Dar Sima nu venea.

Acum începusem să bănuiesc că mă minșise, dar pe undeva tot mai licărea o rază de speranță. M-am plimbat încă o dată de-a lungul gardului. Dantela de fier avea 12.842 de ochiuri. Și Sima nu venea. Atunci am hotărît să număr cărămizile din pavilionul de șah.

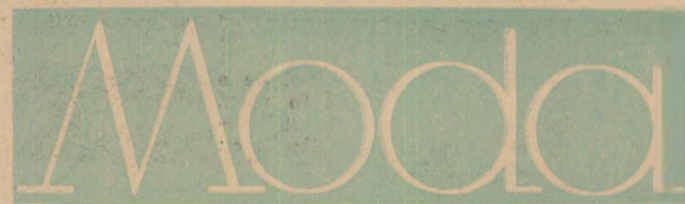
Am început să număr dar cînd am ajuns la a 44.333-a cărămidă m-am încurcat și am renunțat.

În parc nu mai rămăsese nimic de numărat și m-am hotărît să plec.

La poartă însă mi-am spus: „Mai număr ultima dată pînă la un milion și plec categoric”.

Cînd am ajuns acasă se crăpa de ziuă. Acum știam precis că Sima nu mai vine.

În romînește de Iulia Scutaru

Silueta masculină 1963

Dacă nu vrei să rămîneți în urma modei, țineți seama că în 1963:

haina s-a mai lungit. Acum ajunge pînă la prima articulație a degetului mare de la mînă;

reverele sînt ceva mai late;

haina se încheie la doi nasturi. Cel de jos e fixat pușin mai sus de linia taliei;

pantaloni au rămas tot înguști dar au jos o croială ceva mai lejeră, care urmează forma piciorului;

botul pantofilor are forma „cioc de rață”.

Sînt precizări făcute de publicația „Silueta”, editată de Casa de mode din Tallin, R.S.S. Estonă. Dar să-i dăm cuvîntul.

„Anul acesta predomină costumul la un singur rînd de nasturi, ceea ce nu înseamnă că cel la două rînduri s-a demodat iremediabil. Așa încît bărbații cărora le place și le vine bine acest costum să nu dispere. Silueta rămîne în continuare zveltă. Umerii își păstrează forma naturală, fiind vag căzuți. Vata se folosește numai pentru îndreptarea liniei umărului. Haina e ușor ajustată.

Foarte la modă sînt vestoanele încheiate foarte sus la doi nasturi (o nouă variantă a hainei la trei nasturi).

Haina s-a mai lungit. Ea ajunge pînă la prima articulație a degetului mare de la mînă.

Reverele înguste (ceva mai late ca anul trecut) și gulerul scurt sînt în continuare la modă.

Pe mîncă se poartă un singur nasture.

Buzunarele cu clapă sînt prezente și pe costumele cu croială sportivă și pe cele de zi. Pentru haina de seară sînt indicate buzunarele fără clapă.

Șlițurile de la vestoane sînt mai adînci. Ele se poartă pe părți sau la spate indiferent de tipul de costum. Căci șlițurile se fac nu din cochetărie ci din comoditate. Datorită lor partea de jos a hainei nu se mai șifonează.

Pantaloni fără manșetă cuceresc tot mai multă popularitate. Mulți bărbați se despart greu de manșeta tradițională. Dar să nu uităm că acum 40—50 ani se purtau numai pantaloni fără manșetă și introducerea ei a fost primită cu o furtună de proteste.

Un costum corect e de neconceput fără vestă, care se face din același material. Pentru ținuta de seară se recomandă o vestă din altă țesătură.

Culorile la modă: maro (nuanțele castaniu, ciocolată), toate nuanțele de gri, albastru și combinațiile de albastru și verde.

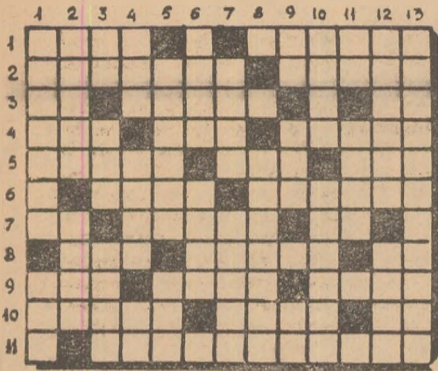
Cămașa albă se poartă ca și pînă acum și ziua și seara. Sînt la modă și cămășile colorate. Culorile sînt ceva mai vii, mai pușin pastelate decît în anii trecuți. Predomină albastrul, griul și galbenul-pai. Se poartă dungile. Gulerele cămășilor sînt de trei tipuri. O noutate este revenirea la gulerul englezesc cu balene. La un astfel de guler nodul cravatei trebuie să fie mai mic. Manșetele au rămas la modă și trebuie să depășească de doi centimetri mîneca hainei.

Alegerea cravatei n-a fost niciodată atît de ușoară ca anul acesta. La modă sînt cravatele gri: gri-argintiu, gri-închis, gri-antracit, aproape negru — într-un cuvînt întreaga gamă de nuanțe gri.

Nu purtați cravate cu „poze”. Pentru bărcuțe cu pinze și porumbei, maimuțe și palmieri există locuri mult mai potrivite decît pieptul bărbaților.

În încheiere am vrea să subliniem că moda nu trebuie interpretată simplist. Deși e modern, costumul la doi nasturi, el nu trebuie să însemne un monopol. Îmbrăcămintea standard e mai mult decît plicticoasă. Dacă toți s-ar îmbrăca la fel, peisajul străzii ar fi insuportabil. Moda nu trebuie urmată servil. În primul rînd fiecare trebuie să poarte ce i se potrivește”.

ENERGETICĂ

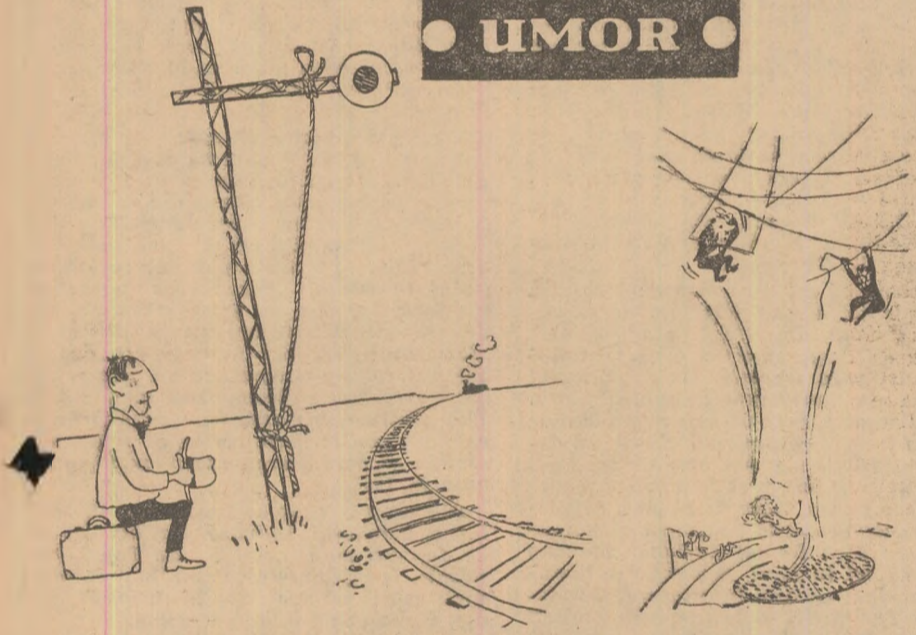

vietice conceput de marele Lenin. 7) Unice! — Conductor pentru energia electrică — În luncă! 8) Fir — Inalți — Pronume. 9) Virtos — Vas — Artist de cinema. 10) Port sovietic la Marea Neagră — Plasă pescărească — Consoane. 11) Hidrocentrală pe Obi, cu o putere de 400 de mii de kilowați.

VERTICAL : 1) Krasnoiarsk și Bratsk, față de alte hidrocentrale din lume — Fluviu unit cu Volga printr-un canal. 2) Munți în regiunea cărora industria metalurgică este alimentată de mari termocentrale — Lac în partea de nord-vest a Uniunii Sovietice. 3) În Baku! — Forța ei pune în mișcare turbinele centralelor electrice — Mijloc de transport. 4) Moșneag (olt.) — Limba vorbită de constructorii comunismului — Din Soci! 5) Păstrează liniștea (pl.) — Sco-bit. 6) Cel mai întins continent — A împodobi. 7) Afluent al Volgăi, pe care se construiesc o serie de hidrocentrale — Roditor. 8) Uniformizări. 9) Rădăcină — Fluviu în Africa de Sud — Din Siberia! 10) Fluviu în Siberia cu mare potențial hidroenergetic — Alt fluviu siberian care, împreună cu Obi, poate pune în mișcare, conform calculului, hidrocentrale cu o putere instalată de 27 de milioane de kilowați. 11) Limite de timp! — Înțeles. 12) Sportiv care a depășit vîrsta junioratului — Rîu în Asia Centrală pe care se construiesc hidrocentrale. 13) Localitate în Siberia cu cea mai puternică hidrocentrală din lume, cu o putere de 6 milioane de kilowați.

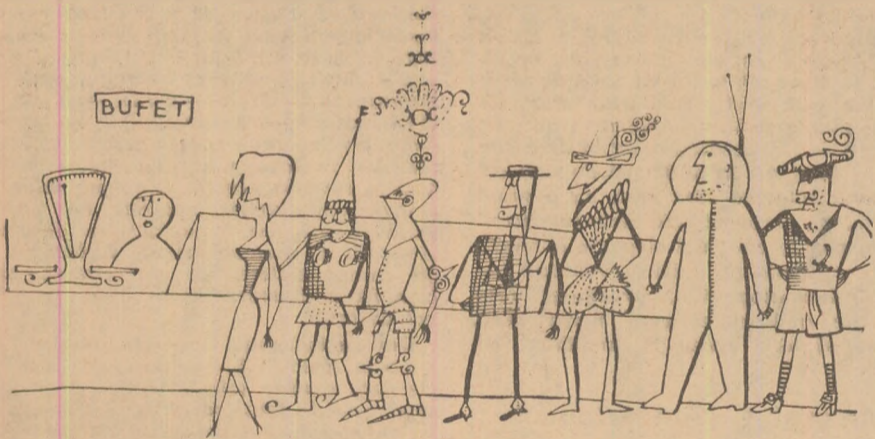
ORIZONTAL : 1) Localitatea Kislaia..., din regiunea Murmansk unde se construiește o centrală acționată de forța fluxului mării — Mare hidrocentrală, în construcție pe Angara, cu o putere de 4,5 milioane kilowați. 2) Altă hidrocentrală pe Angara, cu o putere de 660.000 kilowați — Unitatea de măsură a intensității curentului electric. 3) În taiga! — Munți și hidrocentrală aproape de izvoarele Eniseiului — Sodiu. 4) Acela — Aproximativ — Iși varsă apele în fluviul Obi. 5) Fluviu ale cărui resurse energetice sînt valorificate prin hidrocentralele de la Dneproghes, Kahovka, Kremenciug, Dneproczerjinsk și Kiev — Văzduh — Atom cu un electron în plus sau în minus. 6) Prefixul..., motoarelor — Mărele plan de electrificare a Uniunii So-

UMOR

Oprire facultativă.
Desen de O. Suhoveev

'Asta număr!
Desen de V. Drogalin

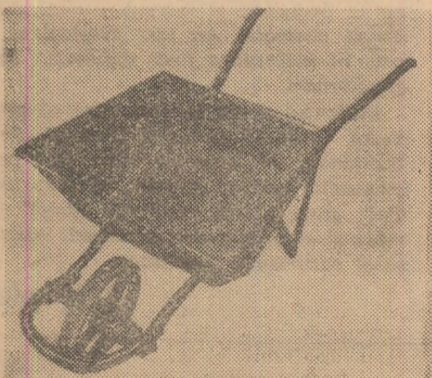

Pauza de prînz într-un studio cinematografic

Desen de R. Ovivian

Intreprinderea industrială oraș, Sibiu

Str. Kogălniceanu nr. 1, telefon 3931

OFERĂ:

Roabe metalice,
rezistente și
de calitate
superioară

COMPLEXUL PENTRU
INDUSTRIALIZAREA
LEMNULUI

C. I. L.
BRAILA

PRODUCE:

PLĂCI AGLOMERATE CU RĂȘINI DE UREOFORMALDEHIDĂ DIN AȘCHII DE LEMN TRIPLU STRATIFICATE

ECONOMICE, STABILE, GROSIMI UNIFORME, RANDAMENT SPORIT LA CROIRE, PERFECT PLANE, FORMATE PRACTICE, SE POT FURNIRUI etc.

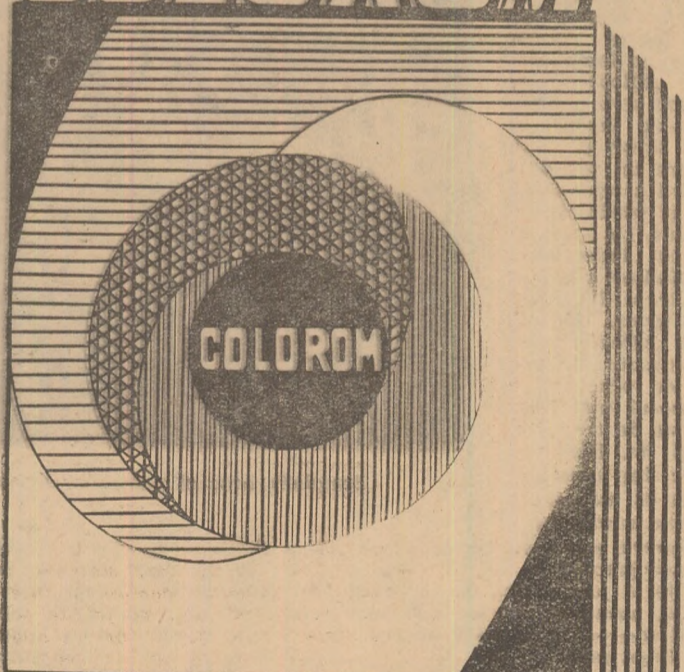
Domenii de utilizare:

MOBILIER, PLAFOANE, PEREȚI DESPĂRȚITORI, AMENAJĂRI INTERIOARE, VAGOANE TRAMVAIE, LAMBRIURI, CONSTRUCȚII NAVALE etc.

Greutate specifică 60 kg/mc. Grosimi : 8, 12, 16, 19, 22, 25 mm
Formate : 1.830/3.660, 1.830/1.830 mm, 2.440/1.830, 1.220/1.830 mm

COLOROM

GALLUS
VOPSEȘTE ORICE TESĂTURI
MĂTASE · BUMBĂC · LÎNĂ
ROCHII · HAINE · BLUZE ·

Thailanda — viața și problemele ei

De obicei harta Thailandej e comparată cu un cap de elefant. Și, într-adevăr, partea thailandeză a peninsulei Malacca, care se întinde departe spre sud, aduce cu o trompă iar cea continentală cu un cap de elefant.

Vinătoare de elefanți „sălbateci”

Firește, e foarte interesant să vezi elefanți vii. Se spune că în Thailanda ar fi vreo douăzeci de mii, dintre care vreo două mii sălbateci.

Și într-o bună zi ne-am îndreptat spre Hualampong, gara centrală din Bangkok. Ne aștepta un tren special care trebuia să ne ducă spre nord-estul țării, în provincia Surin, unde organizația turistică din Thailanda pusese la cale, împreună cu autoritățile locale, o vinătoare de elefanți „sălbateci”.

Locomotiva Diesel, de producție japoneză, s-a zmicuit brusc din loc și trenul a fișnit din strînsoarea străzilor orașului. Dincolo de fereastră era o noapte tropicală, neagră ca tăciunele. Dar și în această beznă putea fi bănuțită existența vieții. Trenul trecea cu zgomot peste un mare canal de irigație. Jos, ghemuite una în alta, se aflau pușderie de bărci. În lumina slabă a lămpilor și felinarelor cu gaz se zăreau bătrâni și copii. Era una din multele așezări pe apă, în care-și află un precar adăpost săracii.

Dimineața am ajuns la Surin, centrul provinciei cu același nume, a cărui populație se ocupă din vremi străvechi cu vinătoarea și domesticirea elefanților. Și, în sfârșit, am ajuns în satul Tatom, capătul călătoriei noastre. În imediata vecinătate începe jungla care se întinde, după cite ni s-a spus, pînă la hotarul cu Cambodgia.

Din pădure și-au făcut apariția elefanții: uriașele animale cenușii se rostogoleau spre noi, ca niște valuri zburcinate. Mahauții — conducătorii animalelor, aflați călare pe elefanți, îi obligau să se apropie de tribune și să se incline în fața asistenței.

După trecerea în revistă a vreo sută de elefanți, mahauții au început să ne arate cum îi vinează. O mină de vânători au ales patru elefanți, despre care a trebuit să ne închipuim că sînt „sălbateci” și i-au mînat spre junglă. Ceilalți i-au înconjurat din trei laturi și i-au gonit către un loc deschis unde-i așteptau alți elefanți și vânători experimentați. Un lasso aruncat cu îndeminare de un vânător a prins piciorul drept din spate al unui uriaș. Urlînd, elefantul „sălbatec” s-a tras instinctiv înapoi, în timp ce vânătorul a lăsat lasso-ul mai liber și l-a prins de trupul elefantului lui. Elefantul prins și-a dat numaidecît seama că nu mai era liber și și-a urmat încet, dar cu durere, recunoscîndu-se parcă prizonier, învingătorul.

— La fel a fost prinsă cu arcanul și Thailanda, numai că nu de un picior, ci mult mai rău — de gît — a observat cineva de lingă mine.

M-am uitat înapoi. Era Ananta, un tînr vîoi și comunicativ, pe care-l cunoscușem în tren, la venire. Se întorsese nu de mult din S.U.A. unde a urmat Universitatea. Cîva timp lucrase în poliție, dar slujba îl dezamăgise. Dependința Thailandej față de S.U.A. l-a convins să se lase de politică.

Intr-adevăr, Ananta avea dreptate. Din 1950, cînd Thailanda a încheiat cu S.U.A. acorduri de colaborare economică, tehnică și militară, țara se află într-o riguroasă subordonare. „Ajutorul” militar și economic al S.U.A., participarea Thailandej la blocul militar agresiv S.E.A.T.O., pătrunderea nestînjentă a capitalului american iar, în ultimul timp, amplasarea de baze militare americane încătușează țara ca niște lanțuri.

Dar acțiunea acestui mecanism extrem de complicat de subordonare a Thailandej față de interesele monopolurilor de peste ocean nu poate fi totdeauna urmărită în detaliile ei, căci mecanismul este camuflat sub masca unei „prietenii și colaborări” ipocrite.

Patpong — o stradă „americană”

Strada Patpong din Bangkok este numită, pe drept cuvînt, „americană” căci are mai mulți locuitori americani decît

Bangkok, oraș al pagodelor somptuoase..

thailandezi. În această străduță, de numai 300 de metri lungime, se află birourile companiei „Caltex”, una din cele trei mari caracatițe petrolifere ale lumii capitaliste, care a monopolizat piața combustibilului din Thailanda; bibliotecă serviciului de informații al S.U.A., birourile unor societăți de navigație, ale unor mari firme comerciale, financiare și industriale. Printre acestea sînt, de pildă, „International Basic Economic Corporation” din grupul Rockefeller, care numai în patru ani de activitate a izbutit să acapareze citeva întreprinderi naționale, Camera de comerț a-

mericană — adevărat stat major al capitalului american din Thailanda etc.

Nu departe, îndărătul unui grilaj înalt de fier, se află citeva clădiri joase. În curtea cuprinzătoare pot fi văzute zeci de mașini și o stație de benzină. Pe un catarg înalt flutură drapelul Statelor Unite. Zi și noapte, în aceste clădiri bine păzite domnește o forțată continuitate: intră și ies mașini, vin și pleacă militari americani. Este sediul grupului unificat de consilieri ai S.U.A. pentru ajutorul militar, alcătuit din citeva sute de ofițeri. Grupul controlează armata thailandeză.

La numai citeva sute de metri de acolo, pe strada Satontai, se află filiala locală a serviciului de informații american — USIS — principalul organ de expansiune ideologică a S.U.A. în Thailanda.

Pe strada Rajadamnen, una din cele mai frumoase artere din centrul Bangkokului, care duce spre palatul regal și parlament se află o clădire cenușie cu două etaje pe fațada căreia flutură drapelul a opt țări. Este statul major al blocului militar-politienesc S.E.A.T.O., una din principalele pîrgii de influență americană asupra vieții politice din Thailanda.

Dar poate că cea mai elocventă dovadă a dependenței acestei țări față de cercurile guvernante din S.U.A. a adus-o amplasarea de trupe americane pe teritoriul Thailandej vara trecută. Sub pretextul unei așa-zise „primejdii comuniste” din partea Laosului, care în perioada aceea se mai afla încă în război civil, S.U.A. au debarcat în Thailanda mai bine de șase mii de soldați și ofițeri, zeci de avioane și alte mijloace militare. Această mașină de război era gata pregătită și aștepta numai ordinul să treacă fluviul de hotar Mekong spre a năvăli în Laos. Din fericire lucrurile n-au luat această întorsătură. Dar teritoriul Thailandej a fost, totuși, folosit drept cap de pod. Iar avioanele americane de pe aeroporturile bazelor aeriene Takli și Korat transportă și astăzi arme, muniții, echipament și consilieri militari în Vietnamul de sud.

Incepînd cu modernul aeroport „Don Miang”, poarta aeriană a orașului, pretutindeni în Bangkok pot fi văzuți americani în uniformă. Privirile călătorilor sînt izbite de pîntecoasele avioane de transport cu inscripția „U. S. Air Force” și de zecile de tineri insolenți în uniformă de aviatori americani, rătăcind fără rost, cu o mină plictisită, pe aeroport. Militarii americani au la dispoziție cele mai elegante hoteluri. Seara, acești soldați avizi de aventuri invadează cinematografele, barurile și restaurantele unde-și atează nerușinarea, convinși că totul poate fi cumpărat cu dolari.

„Important e cine mină...”

— Dar cum de s-a întimplat că elefantul de Siam — animal mîndru și iubitor de libertate — a fost înhămat la carul de peste ocean? — l-am întrebat pe Ananta cînd, obosii și grei de sumedenia de impresii culesse la vinătoarea de elefanți, ne-am suit din nou în tren și am reluat discuția.

— Important e cine ține frîul, cine mină elefantul — mi-a răspuns Ananta și a început să-mi vorbească despre cel mai mare „mahaut” al țării — feldmareșalul Sarit Tanarat. În timpul războiului, cînd Thailanda lupta alături de Japonia militaristă împotriva aliaților, maiorul Sarit Tanarat, militar de profesie, a comandat un batalion în nordul țării. Rapida lui ascensiune a început din 1947, cînd a jucat un rol important în răsturnarea guvernului Pridi Panomiong, care încercase să îndrepte țara pe calea unei dezvoltări independente și democratice. După zece ani a devenit una din cele mai influente figuri din țară. Pentru a împiedica dezvoltarea mișcării democratice, în noiembrie 1958, după o călătorie la Washington și Londra, Sarit Tanarat a dat o lovitură de stat, in-

staurînd un crunt regim de dictatură personală.

În momentul de față Sarit Tanarat deține cel puțin opt posturi-cheie în aparatul de stat thailandez: el este, în același timp, conducătorul guvernului, comandantul suprem al armatei, președintele Consiliului securității naționale, șeful poliției, președintele Consiliului național de dezvoltare economică...

Multimilionarul Sarit Tanarat este socotit unul din cei mai bogați oameni din Thailanda. Împreună cu rudele lui stăpînește imense suprafețe de pămînt, un mare număr de case, bănci și ziare, uzine și întreprinderi comerciale. Și la fel cu el sînt și colaboratorii lui cei mai apropiați: generalul Tanom Kittikacion, locțiitor al primului ministru și ministru de război și generalul Prapat Charusatien, ministru de interne.

E ușor de înțeles că spre a-și menține dominația, acești oameni nu uzează de metode democratice. O dată cu venirea lor la putere, parlamentul ales a fost dizolvat și înlocuit cu o adunare constitutivă ai cărei membri sînt numiți; cei mai mulți sînt militari. Toate partidele politice, cu excepția așa-numitului „Partid revoluționar” al lui Sarit Tanarat, au fost desființate, sindicatele și celelalte organizații ale oamenilor muncii au fost interzise, circa 20 de ziare și reviste progresiste au fost suprimate iar legea anticomunistă adoptată în 1952 pentru reprimarea forțelor progresiste este din nou la mare cinste. Și astăzi este în vigoare starea excepțională introdusă în 1958.

Din timp în timp se procedează la arestări și percheziții în masă. Mai bine de 200 de deținuți politici, între care Tap Chotnuchit, președintele Frontului socialist unit, astăzi dizolvat, zac în închisori, fără a fi judecați, de peste patru ani.

Răsculații din junglă

Nu mai după știrile apărute în presa thailandeză e greu să reconstituim evenimentele petrecute în mai și decembrie 1961 în nord-estul țării. Un lucru, însă, este sigur și anume că mari forțe ale siguranței thailandeze — C.I.D. — și ale poliției locale care au descoperit, mulțumită denunțurilor unor agenți plătiți, activitatea unei vaste organizații democratice, au arestat sute de oameni și au pus mina pe o mare cantitate de material de propagandă antigubernamentală și de arme. Arestații au fost acuzați de încălcarea legii anticomuniste, de organizarea unui complot antigubernamental și de port ilegal de armă.

Dar curînd după aceea nord-estul țării s-a aflat din nou în atenția opiniei publice. De data aceasta detașamentele de pedepsire sosite la fața locului au întîlnit o rezistență armată organizată. Un mare detașament de răsculați, ascuns în junglă, a luptat cu îndîrjire împotriva unor forțe mult superioare ale poliției. Numai atacul coordonat al poliției și armatei, sprijinite de aviație și artilerie, a putut pune capăt rezistenței îndelungate a răsculaților. Nu de mult, în această parte a țării au fost făcute din nou arestări în masă.

De altfel, guvernul n-a putut instaura „ordinea” nici în regiunile din centrul țării. Poliția descoperă mereu manifeste antigubernamentale, ba în parcurile din Bangkok, ba în institutule de învățămînt superior și în întreprinderi, ba pe șosele și în gări. În 1962 au fost efectuate mari rații la Bangkok și într-un număr de provincii centrale. Au fost arestați și aruncați în închisoare foști deputați, ziariști, funcționari.

Elefantul prins la vinătoare se împotrivesc, încearcă să rupă lasso-ul. Poporul thailandez — care n-a uitat că patria-i străveche poartă mîndrul nume „Miang Tai”, adică „Țara oamenilor liberi” — doarește și el să-și îndrepte umerii încovoiați, să-și cucerească libertatea.

E. Kiselev